

Niyə biz özümüzü aldadıırıq?

Hürriyyət

Nº05 (3296) 6 Fevral / 2024-cü il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR



Vətən
sevdalılarına
ehtiram

İmişlidə “yaşıl soyqırım”

“Azərelektrik Tikinti Quraşdırma” şirkəti Bəhramtəpə qəsəbəsində 250 min ədəd dekorativ şam ağacını məhv edir...

Avropa, onun “mehriban
düşmən”i ABŞ və Çin
rəqiblər müstəvisində...



GÜNÜN NƏBZİ

Baxış

“Səsvermə”
və “səs
vermə”nin
fəlsəfəsi



(Kəramətin “Səs”
romanı haqqında
ayaqüstü düşüncələr)

8-9

Cəmiyyət

Mənəviyyatımızın
qənimləri

Millətin gədaləşmasını istəyən harın məmur
təbəqəsi ölkəni uçuruma aparır

4

Siyasət

ABŞ Ukraynanı
Putinə təslim edir?

Conson Ukraynaya yardım qanununu
“dəfn edir”, Zelenski isə...

10

Aktual

Qəzza münaqişəsinin
hansı tərəfləri var?

Və yaxud Cənubi Qafqaz uğrunda
savaş nə ilə sonuclana bilər...

11

Toplum

“Hakim Samirə Eyvazova
saxtakarları qoruyur”

“Azəriqaz”ın keçmiş əməkdaşı müvafiq
qurumlardan hakimin fəaliyyətinin
araşdırılmasını xahiş edir

12

Müsahibə

“Azərbaycanda antinarkotizm
tədbirləri görülməlidir”

Qulu Məhərrəmli: “Təəssüf ki, bəzən
narkotik ticarətinin qarşısını almalı olan
təşkilatlar onun yayılmasına şərait yaradır”

5



Media

İrəvan sülh istəyirsə,
Bakının şərtlərini
yerinə yetirməlidir

Elçin Mirzəbəyli: “Çox güman ki, Paşinyanın
konstitusiyanın yenilənməsində məqsədi
prosesi uzatmaq, vaxt qazanmaqdır”

3



“Nəvəmi hansısa pullu
adamin uşağının
yerinə göndəriblər”

İmişli sakini 8 faiz görmə qabiliyyəti olan nəvəsinin
hərbi xidmətə aparılmasından şikayətçidir

İmişli şəhəri, Məhəmməd Əsədov küçəsinin sakini
Mikayılova Südəbə Allahyar qızı tərəfindən “Hürriyyət”
qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub.
Şikayətçi iddia edir ki, nəvəsinin bir gözü-
nün görmə qabiliyyəti 60 faiz, digər gözünün gör-
mə qabiliyyəti 8 faiz olsa da, İmişli Komissarlı-
ğı tərəfindən hərbi xidmətə göndərilib...

12

Toplum

Toplum

30 ildir Azərbaycanda
yaşayır, 4 övladı var,
vətəndaşlıq verilmir

Goranboy sakini həyat yoldaşına vətəndaşlıq
verilməməsi ilə bağlı rəsmi qurumları ittiham edir

Goranboy rayonu, Tatarlı kənd sakini Nuraliyev El-
çin Novruz oğlu tərəfindən “Hürriyyət” qəzetinin
redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayət-
çi deyir ki, Qazaxıstan vətəndaşı olan həyat yolda-
şı ilə birgə 30 ildir Azərbaycanda yaşasalar da, xan-
nımını ölkə vətəndaşlığına qəbul etmirlər...

12

Casusluqda şübhəli bilinən göyərçin həbsdən azad olundu

Tayvandan gələn quş Bombay heyvanları mühafizə cəmiyyətinə köçürülüb və orada sərbəst buraxılıb



Hindistanın Mumbai şəhərində polis səkkiz aylıq həbsdən sonra casus

göyərçinini azad edib. Lent.az xəbər verir ki, quş 2023-cü ilin may ayında iki metal üzük və

Çin simvolları olduğu iddia edilən məsajla tapılıb.

Polis göyərçinin casusluqla məşğul olduğundan şübhələnib, onu öz nəzarətinə götürüb, sonra isə Mumbai'deki baytarlıq klinikalarından birinə göndərilib.

Sonradan məlum olub ki, göyərçin Tayvandır və açıq su yarışlarında iştirak edib.

Polisin icazəsi ilə o Bombay heyvanları mühafizə cəmiyyətinə köçürülüb və orada sərbəst buraxılıb.

Qeyd edilir ki, quşların casusluqda şübhəli bilinməsi ilk dəfə deyil.

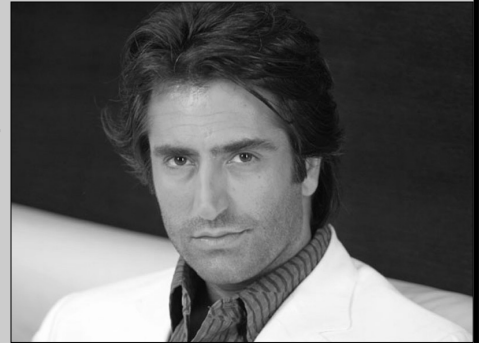
2016-cı ildə Hindistanın baş naziri Narendra Modini təhdid edən qeyd aşkar edildikdən sonra polis göyərçin ələ keçirib.

2020-ci ildə polis pakistanlı balıqçının göyərçinini sərbəst buraxıb, o da casus sayılırdı. O, nüvə gücləri arasında güclü hərbişdirilmiş sərhədi keçdikdən sonra şübhəli bilinirdi.

Əyləncə səhifəsi

Mahsun Urmianı kürd şəhəri adlandırırdı

Türkiyənin tanınmış müğənnisi, kürd əsilli Mahsun Qırmızıgül əzəli türk şəhəri olan Urmiya haqqında kürd vilayəti iddiası ilə mahnı oxuyub.



Qeyd edək ki, Mahsun Qırmızıgül "Urmiya və əziz gəlinim 2024" adlı video-çarxını kürd dilində yayımlayıb.

O, oxuduğu mahnıda Azərbaycanın Təbrizdən sonra ikinci ən böyük şəhəri və bütün türklərin ata yurdu olan Urmianı kürd şəhəri adlandırıb.

O, öz mahnısında "Urmiya mənim ölkəmdir" (Urmiye velate men) ifadəsini də işlədib.

Qeyd edək ki, mahnı Güneydə kəskin etiraz doğurub.

285 illik limon hərracda satıldı

Britaniyanın "Brettells" hərrac evində 285 illik limon satılıb. Axşam.az xəbər verir ki, xarab olan meyvə anonim alıcıya 1780 dollara başa gəlib.

Limon uzun illər 19-cu əsrə aid olan şəkfdə qalıb. Sitrus bitkisi mebelə bəxış zamanı çəkməclərdən birində aşkar olunub.

Limonun üzərində isə P.Lou Françini tərəfindən 1739-cu il noyabrın 4-də Miss Baxstere verildiyi haqda yazı olub.

Hərrac evinin rəhbəri David Brettell qeyd edib ki, meyvənin tam qurumasına baxmayaraq, gözənilmədən 285 il ərzində yaxşı qalıb.



3500 meymun Tayland şəhərini ələ keçirdi

3500 uzunquyruqlu meymundan ibarət "ordu" Taylandın Lopburi şəhərini ələ keçirərək, onun iqtisadiyyatı və sakinləri üçün təhlükə yaradıb.

Oxu.az xəbər verir ki, heyvanlar məşhur yerli məbəddə toplaşaraq turistlər üçün cəlbedici olsalar da, onların aqressiv davranışları indi səyahətçiləri qorxudur və yerli sakinlər üçün problemlər yaradır.

Turistlərin sayının azalması və xarici investorların, xüsusən də çinlilərin ölkəni tərk etməsi xəyal şəhərə çevrilə biləcək Lopburidə kommersiya böhranına gətirib çıxarıb.

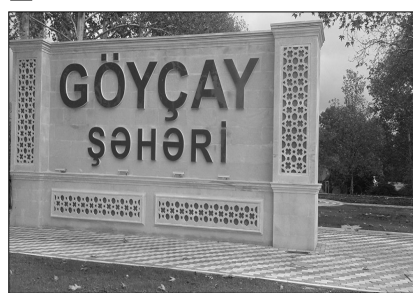
Lopburi Ticarət Palatasının səlahiyyətliləri meymunlardan qorunma qanununu nəzərdən keçirməyə çağırırlar. Mövcud tədbirlər, o cümlədən sterilizasiya kampaniyası onların sayını əhəmiyyətli dərəcədə azalda bilməyib.

Azərbaycanda küçədə çıpaq gəzən qadını polis saxladı

Sosial şəbəkələrdə Göyçay şəhərində qadının ictimai yerlərdə çıpaq vəziyyətdə gəzməsinə dair görüntülər yayılıb.

Qeyd edək ki, havanın soyuq olmasına baxmayaraq, küçədə geyimsiz hərəkət edən şəxs insanlarda narahatlıq yaradıb.

DİN-in Mətbuat xidmətinin regional qrupundan sorğumuza cavab olaraq bildirilib ki, həmin qadının şəhər sakini, qeydiyyatda olan ruhi-əsəb xəstəsi olduğu müəyyən edilib: "Onun bu formada hərəkəti ərazidə xidmət aparan polis əməkdaşları tərəfindən



dayandırılıb və aidiyyəti üzrə təhvil verilib".

Qeyd edək ki, saxlanılan şəxs artıq ixtisaslaşmış xəstəxanaya yerləşdirilib.

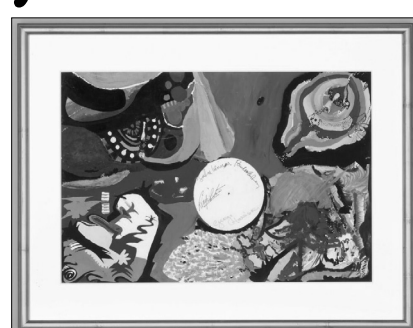
"The Beatles"-in çəkdiyi tablo 1,7 milyona satıldı

Britaniyanın məşhur "The Beatles" üzvlərinin çəkdiyi rəsm hərracda satılıb.

Bu barədə Yaponiyanın "Yomiuri" qəzeti məlumat yayıb.

"Qadın obrazları" kimi tanınan, adı olmayan sənət əsəri 1966-cı ildə təmamlanıb. Şəkil sözügedən qrupun üzvləri - Pol Makkartni, Con Lennon, Rinqo Star və Corc Harrison tərəfindən çəkilib. Əsər "Christie's" hərrac evi tərəfindən 1,7 milyon dollara satılıb.

Hərrac təşkilatçıları tablonu "The Beatles"-in dörd üzvünün birlikdə illər



ərzində yaratdığı yeganə tanınmış əhəmiyyətli sənət əsəri adlandırılıb.

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

"Hürriyyət" qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik

Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın

mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində

yığılıb səhifələnilir və "Futbol+ servis"

mətbəəsində çap edilib.



Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

İmişli rayonu, Bəhrəmtəpə qəsəbəsinin sakini Muradov Rəqif Murad oğlu tərəfindən "Hürriyyət" in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Qəzetimiz vasitəsilə Prezident İlham Əliyevə müraciət edən şikayətçinin məktubunu olduğu kimi dərc edirik:

"Cənab Prezident!

Mən uzun illər dövlət qulluğunda - müxtəlif vəzifələrdə işləmişəm. Dövlətə və millətə sədəqətlə xidmət etmişəm. 1998-ci il Prezident seçkilərində Ulu Öndər Heydər Əliyevin seçki qərargahının üzvü olmuşam. Cənub bölgəsində - 7 rayonda seçki marafonuna rəhbərlik etmişəm və gördüyüm işlər barədə Ulu Öndərə məruzə təqdim etmişəm.

Uzun illərdir ki, İmişli rayon Bəhrəmtəpə qəsəbəsində Bakı-Şuşa yolunun sol sahilində yerləşən bizim ailəyə məxsus 20 hektara yaxın sahədə şam ağaclarının yetişdirilməsi ilə məşğul oluruq. Ağacların əksəriyyətini toxumdan yetişdirmişik. Hal-hazırda sahəmizdə 250 mindən artıq Eldar şamı, Tuya, Arizona (amerikan şamı), Pinus Pinea (italyan şamı), Libanni (Livan



İmişlidə "yaşıl soyqırım"

"Azərelektrik Tikinti Quraşdırma" şirkəti Bəhrəmtəpə qəsəbəsində 250 min ədəd dekorativ şam ağacını məhv edir...



sidri), təxminən 5.5-8 metr hündürlükdə ağaclar yetişdirmişik.

Mart ayında "Azərelektrik Tikinti Quraşdırma" MMC-nin əməkdaşları bizə məxsus ərazidən "İmişli-Cəbrayıl 300 kv-lıq yüksək gərginlikli elektrik xətti"nin keçməsi ilə bağlı məlumat verdilər. Biz onlara "Torpaqların Dövlət Ehtiyatları üçün Alınması Haqqında Qanun"a uyğun olaraq mütəxəssis dəvət olunması və dəyən ziyanın kompensasiya olaraq ödənilməsi şərti ilə razılıq verdik.

Onlar uzun müddət susqunluq göstərdilər. 22 may 2023-cü il tarixdə, səhər saat 09:45-də özünü İmişli rayonu polis şöbəsinin müavini kimi təqdim edən Cavid adlı polkovnik-leytnantın rəhbərliyi, təxminən 40-50 nəfər polis əməkdaşının iştirakı ilə bizə aid olan xüsusi mülkiyyətə basqın etdilər və "Azərelektrik Tikinti Quraşdırma" MMC-nin əməkdaşlarının zor gücünə sahəyə daxil olmasına şərait yaratdılar. Nəticədə ağır texnika, kran və traktorlar ağacları və kolları məhv

edərək sahəyə daxil oldu. MMC əməkdaşları ərazidə dəmir konstruksiyalı direkrlər basdıraraq, 2.4 ha torpaq sahəsini "mühafizə zonası" kimi bizdən aldılar.

Biz DİN-in "102" çağrı xidmətinə, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə zəng etdik. Hər iki qurumun mütəxəssisləri yerində baxış keçirdilər və bu hadisənin ekoloji cinayət olduğunu və araşdırılacağını bildirdilər.

Mən, eləcə də Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin əməkdaşları MMC-nin işçilərinə bildirdik ki, dövlətin belə ciddi bir layihəsi işlənirsə, nazirlik ekspertiza rəyi verməlidir. Lakin heç bir rəy olmadan bu işə başlanılması qanunazidd hərəkətdir.

Hadisə ilə bağlı respublikanın Baş prokuroru cənab Kamran Əliyevə müraciət etdim, polisin qanunazidd hərəkətlərinin araşdırılması üçün göstəriş verilməsini xahiş etdim. Lakin hansısa "gözəgörünməz əl" bu məsələnin araşdırılmasını ləngidirdi.

Belə ki, 10.08.2023-cü il tarixdə Respublika Prokurorluğundan hadisənin araşdırılması ilə bağlı bizə məlumat daxil olmuşdur. Nəticə olaraq polisin və "Azərelektrik Tikinti Quraşdırma" MMC-nin işçilərinin əməllərində cinayət tərkibi olmasına baxmayaraq, 08.09.2023-cü il tarixdə prokurorluq bizə məktub ünvanlayaraq bildirildi ki, "dövlətə dəymiş" ziyanın ödənilməsi əsas götürülərək qanunu müddəalarının qüvvəsinə görə şəxsin cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi ilə bağlı qərar qəbul edilmişdir. Məktubda bizə tövsiyə edilir ki, məhkəməyə müraciət edə bilərsiniz.

Bütün bunlara baxmayaraq 05 oktyabr 2023-cü il tarixdə "Azərelektrik Tikinti Quraşdırma" MMC-nin 20-yə yaxın əməkdaşı yağışlı havada, səhər saat 06.00-da yenidən qanunsuz olaraq vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə edərək əraziyə basqın etmişlər. Biz onları saat 10.00-11.00 radələrində müəyyən etdik. Onlardan 8 nəfəri saxlayaraq polisə təslim etdik. Polis onlardan izahat alıb, bizə izahatları prokurorluğa təqdim edəcəyini bildirdi və eyni qaydada bizdən izahat alaraq işinə yekun vurdu.

Polisin və "Azərelektrik Tikinti Quraşdırma" MMC-nin bu hərəkətləri sahibkar kimi bizim konstitusyon

hüquqlarımızı kobud şəkildə pozaraq dövlət adına utandırıcı bir hərəkətdir. Onların bu əməli mənə maddi və mənəvi ziyan vurduğu qədər, ölkəmizin ekoloji tarazlığının pozulmasına da gətirib çıxarır.

Hadisələrin belə davam etməsi və hüquq mühafizə orqanlarının biganə münasibəti daha ağır cinayət əməllərinin baş verməsinə gətirib çıxara bilər ki, bu da bizi cinayətə təhrik etmək üçün əsaslar verir. "Azərelektrik Tikinti Quraşdırma" MMC-nin işçiləri bizə bildirdilər ki, onlar MMC-nin direktoru Ziya Əşrəfzadənin əmrini yerinə yetirirlər. Ziya müəllim də öz növbəsində onlara bildirib ki, polis və prokurorluqla bütün "məsələləri" həll edib.

Cənab Prezident!

Biz Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin işçilərinə təklif etmişik ki, aran bölgəsində min bir əziyyətlə yetişdirdiyimiz bu ağacların hesabına yaranmış meşəni (ərazi transformator, işıqlandırma sistemi, motor stansiyası, çiləmə və damlama sistemləri ilə təchiz edilib) qiymətləndirib, nazirliyin meşə fondunun balansına daxil etsinlər ki, dövlət tərəfindən bu ağacların qorunması təmin edilsin. Lakin onlardan heç bir cavab yoxdur.

Halbuki, hər bir şam ağacı təxminən 80-120 ədəd adi ağacın ver-

diyi oksigenə bərabər oksigen verir. Bu da təxminən 25 milyon adi ağacın verdiyi oksigen deməkdir.

Lakin çox təəssüflə qeyd edirik ki, ərazidən keçən 330 kv-lıq yüksək gərginlikli elektrik xətti hər iki tərəfə 100 metr məsafədə magnit dalğaları yaradır ki, bu da yüksək radiasiya yaratmaqla, ağacların tamamilə məhvə aparır. Bütün dünyanın ekoloji mübarizə apararaq global istiləşmənin qarşısının alındığı bir vaxtda, hər bir ağacın hansı əziyyətlə yetişdirilməsini nəzərə almadan, bu qədər ağacın məhv edilməsi ciddi cinayət hadisəsidir.

Cənab Prezident!

Sizdən xahiş edirəm ki, qanunun aliliyini nəzərə alıb, təkrar-təkrar mülkiyyətimizə basqın edərək min bir əziyyətlə yetişdirdiyimiz ağacların məhvə aparacaq "Azərelektrik Tikinti Quraşdırma" MMC-nin bu hərəkətlərinə hüquqi qiymətin verilməsində bizə köməklik göstərsiniz.

Sizə əvvəlcədən təşəkkürümü zü bildiririk".

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Mövzunu davam etdirəcəyik. Qarşı tərəfin mövqeyini də dərc etməyə hazırıq.



Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyiİctimai və dövlət
maraqlarının müdafiəsi

Bugünlərdə Ermənistanın yeni konstitusiyaya ehtiyacı olduğunu bildiren baş nazir Nikol Paşinyan rəsmi Bakının haqlı tələbini qəbul edərək, ölkəsinin müstəqillik bəyannaməsinin Azərbaycanla sülhə maneə olduğunu etiraf edib. Belə ki, Ermənistanın İctimai radiosuna verdiyi müsahibəsində, "Əgər Ermənistanın dövlət siyasəti Müstəqillik Bəyannaməsinə, Qarabağın Ermənistana birləşdirilməsinə əsaslanırsa, bizdə müharibə olacaq və heç vaxt sülh olmayacaq" deyən Paşinyanın fikrincə, ölkəsinin qonşuları ilə münasibətləri inkişaf etdirməsi və yaxşılaşması üçün yeni konstitusiya lazımdır.

Nəzərinizə çatdırraq ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev son çıxışlarının birində məhz bu mövzuya toxunub və "Ermənistan Konstitusiyasında və digər normativ-hüquqi sənədlərdə dəyişikliklər edildiyi halda sülhə nail oluna bilər", deyərək qeyd edib. İlham Əliyev həmçinin, Ermənistanda bu mövzuda ölkədəxili müzakirələrin başlanmasını müsbət addım kimi qiymətləndirib və bildirib ki, bu, sülh prosesinin tezliklə yekunlaşdırılması üçün yaxşı imkan yarada bilər: "Ermənistanın müstəqillik haqqında bəyannaməsində Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinin Ermənistanla birləşdirilməsinə və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün pozulmasına birbaşa çağırışlar var və bu sənədə istinadlar da Ermənistanın Konstitusiyasında öz əksini tapıb. Həmçinin Ermənistanın digər normativ-hüquqi sənədlərində Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları var. Bu iddialara son qoyulduğu, Ermənistan Konstitusiyasında və digər normativ-hüquqi sənədlərdə dəyişikliklər edildiyi halda sülhə nail oluna bilər".

Bu arada, mətbuat yazır ki, ABŞ-ın tanınmış analitik mərkəzlərindən olan Xarici Əlaqələr Şurası 2024-cü il üçün müharibə ehtimalı olan ərazilərin xəritəsini hazırlayıb. Amerikalı analitiklərin fikrincə, Ermənistanla Azərbaycan arasında yeni müharibənin başlanması ehtimalı var. "Biz Qarabağı tamamilə itirmişik" deyən Ermənistanın Şirak yeparxiyasının rəhbəri Mikael Adjapayan isə hesab edir ki, hakimiyyətə gələn hər kəs bu acı həqiqəti etiraf etməlidir: "Reallıq budur ki, biz təslim olduq. Hakimiyyətə gələcək hər kəs bu ağrılı həqiqəti deməlidir. Əks halda gələnlər Qarabağı geri alacaqlarını deyərək saxtakarlıq edirlər. Subyektiv olaraq bu, hazırda mümkün deyil. Hətta demək olar ki, bu gün İrəvanı qoruyub saxlamaq problemimiz var. İndi hər kəs müharibə sözündən qorxur. Amma biz hələ də müharibədəyik, adam itirmirik, lakin torpaqlarımızı bir-bir itiririk".



denti İlham Əliyev Ermənistanı nasist ideologiyasından xilas edir. Təbii ki, Azərbaycan tərəfi Ermənistan konstitusiyasını dəyişmək təklifini verib. Bu, Ermənistan sülh müqaviləsi üzrə əsas şərtidir".

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavininin sözlərinə görə, əgər İrəvan Bakının bu şərtini yerinə yetirməyə, o zaman Ermənistanla sülh müqaviləsinin hüquqi bazası olma-yacaq: "Yeni, indiki halda Ermənistan hakimiyyətə gələn yeni qüvvə Azərbaycanla sülh müqaviləsinin konstitusiyaya zidd olduğunu deyərək, ondan imtina edə bilər. Məhz bu səbəbdən də Azərbaycan Ermənistanı yeni konstitusiya qəbul etmədən sülh müqaviləsinin bağlanmaya-

nın müstəqillik bəyannaməsinin preambula hissəsində Ermənistan Ali Sovetinin və "Dağlıq Qarabağ"ın milli şurasının "Dağlıq Qarabağ"ın "Ermənistan SSR-ə birləşdirilməsi" haqqında "birgə qərarı"na istinad olunur. Bu isə şübhəsiz ki, Azərbaycan torpaqlarının ilhaqı, həm indiki Ermənistan, həm də artıq işğaldan azad etdiyimiz ərazilərdə Ermənistan dövlətinin formalaşdırılması niyyətinin vurğulanması deməkdir. Onu da qeyd edim ki, Ermənistan Ali Sovetinin və "Dağlıq Qarabağ"ın "milli şurası" adlanan qondarma təsisatın 1 dekabr 1989-cu il tarixli "qərarı" həmin dövrdə mövcud olan SSRİ konstitusiyasına zidd olduğu üçün yuxarı orqan - SSRİ Ali Soveti tərəfindən ləğv edilib. Bu baxımdan, Ermənistanın müstəqillik bəyannaməsində yer alan iddiaların, hətta hüquqa zidd olsalar da belə, ləğv olunduqları üçün faktoloji əsası yoxdur. İndiki halda, qanuni və faktoloji əsasları olmayan ərazi iddialarının tamamilə aradan qaldırılması, ilk növbədə Ermənistanın özünə lazımdır. Çünki beynəlxalq hüququn müstəqil subyekti olan bir dövlət heç bir halda BMT Nizamnaməsinin müddəalarına zidd olan iddialarla çıxış edə bilməz. BMT Nizamnaməsinin 2 maddəsinin 4-cü bəndində qeyd olunur ki, "Birləşmiş Millətlər Təşkilatının bütün üzvləri beynəlxalq münasibətlərində hər hansı dövlətin ərazi

sözlərinə görə, özünü, həm də Ermənistan SSR-nin hüquqi varisi elan edən Ermənistan Respublikasının parlamenti bəyannamədən ərazi iddiaları ilə bağlı məqamları, onların Ermənistan Respublikasının beynəlxalq öhdəliklərinə zidd olduğunu əsas götürərək çıxarmaqla bu problemi aradan qaldıra bilər: "Bunun üçün Ermənistan parlamentində, hətta 3/5 səs çoxluğunun əldə olunmasına da ehtiyac qalmır. Ermənistan konstitusiyasında qeyd olunur ki, "Parlamentin rəqlamenti, Seçki Məcəlləsi, Məhkəmə-Hüquq Məcəlləsi, Konstitusiya Məhkəməsi, Referendum, Partiyalar və insan hüquqlarının müdafiəsi haqqında qanunlar konstitusiya qanunları olduğu üçün deputatların ümumi sayının ən azı 3/5 hissəsinin səsi ilə qəbul olunur". Ermənistanın müstəqillik bəyannaməsi isə konsitusiya aktı olmadığı üçün sadə səs çoxluğu ilə qəbul oluna bilər".

Siyasi şərhçi onu da qeyd edib ki, Nikol Paşinyanın məsələni konstitusiyanın yenilənməsi kontekstindən ictimai rəyə təqdim etməsində məqsəd, təkcə qonşulara ərazi iddialarının aradan qaldırılması ilə bağlı deyil: "Nikol Paşinyan, əslində ölkə konstitusiyasında yer alan və Ermənistanın bir dövlət kimi formalaşmasına mane olan bir neçə məqamı sözügedən sənəddən çıxarmaq istəyir. Bunlardan biri Erməni Apostol Kilsəsi (maddə 18), digəri

İrəvan sülh istəyirsə, Bakının
şərtlərini yerinə yetirməlidir

Məhəmməd Əsədullazadə: "İndiki halda Ermənistanda hakimiyyətə gələn yeni qüvvə Azərbaycanla sülh müqaviləsinin konstitusiyaya zidd olduğunu deyərək, ondan imtina edə bilər"

Elçin Mirzəbəyli: "Çox güman ki, Paşinyanın konstitusiyanın yenilənməsində məqsədi prosesi uzatmaq, vaxt qazanmaqdır"

"Sülh müqaviləsinin bağlanmasında əsas problemlərdən biri Ermənistanın müstəqillik bəyannaməsi və ona əsaslanan konstitusiyasıdır"

Beləliklə, mövzu ilə bağlı mövqeyini "Hürriyyət"lə bölüşən Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini, politoloq Məhəmməd Əsədullazadə də bu qənaətdədir ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin bağlanmasında əsas problemlərdən biri Ermənistanın müstəqillik bəyannaməsi və ona əsaslanan konstitusiyasıdır. Belə ki, Ermənistanın müstəqillik bəyannaməsinin preambulasında Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi və Türkiyəyə qarşı ərazi iddiaları əks olunub. Məlumdur ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan artıq ölkəsinin konstitusiyasını sülhə maneə olduğunu qeyd edib. Həmçinin, ölkəyə yeni konstitusiyanın lazım olduğunu vurğulayıb. Təbii ki, Nikol Paşinyan konstitusiyasını dəyişmək fikrində deyildi. Azərbaycan Prezi-

cağı mesajını açıq şəkildə verməlidir. Odur ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsi yalnız Ermənistanda yeni konstitusiya qəbul edildikdən sonra mümkündür".

"Ermənistanın müstəqillik bəyannaməsində yer alan ərazi iddiaları Azərbaycana qarşı güc tətbiqi hədəsidir"

Siyasi şərhçi Elçin Mirzəbəyli isə hesab edir ki, Ermənistanın Azərbaycana qarşı birbaşa, Türkiyəyə münasibətdə isə dolayısıyla irəli sürdüyü əraz iddialarının yer aldığı sənədlərdən, BMT Nizamnaməsinə və beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə zidd məqamların aradan qaldırılması üçün bu ölkənin konstitusiyasına əlavə və dəyişikliklərin edilməsinə ehtiyac yoxdur: "Çünki sözügedən qanunsuz iddialar Ermənistanın konstitusiyasında deyil, müstəqillik haqqında bəyannaməsində yer alıb. Konstitusiyada isə müstəqillik haqqında bəyannaməyə ümumi, "milli hədəflər" adı altında istinad var. Ermənista-

nın müstəqillik bəyannaməsinin preambula hissəsində Ermənistan Ali Sovetinin və "Dağlıq Qarabağ"ın milli şurasının "Dağlıq Qarabağ"ın "Ermənistan SSR-ə birləşdirilməsi" haqqında "birgə qərarı"na istinad olunur. Bu isə şübhəsiz ki, Azərbaycan torpaqlarının ilhaqı, həm indiki Ermənistan, həm də artıq işğaldan azad etdiyimiz ərazilərdə Ermənistan dövlətinin formalaşdırılması niyyətinin vurğulanması deməkdir. Onu da qeyd edim ki, Ermənistan Ali Sovetinin və "Dağlıq Qarabağ"ın "milli şurası" adlanan qondarma təsisatın 1 dekabr 1989-cu il tarixli "qərarı" həmin dövrdə mövcud olan SSRİ konstitusiyasına zidd olduğu üçün yuxarı orqan - SSRİ Ali Soveti tərəfindən ləğv edilib. Bu baxımdan, Ermənistanın müstəqillik bəyannaməsində yer alan iddiaların, hətta hüquqa zidd olsalar da belə, ləğv olunduqları üçün faktoloji əsası yoxdur. İndiki halda, qanuni və faktoloji əsasları olmayan ərazi iddialarının tamamilə aradan qaldırılması, ilk növbədə Ermənistanın özünə lazımdır. Çünki beynəlxalq hüququn müstəqil subyekti olan bir dövlət heç bir halda BMT Nizamnaməsinin müddəalarına zidd olan iddialarla çıxış edə bilməz. BMT Nizamnaməsinin 2 maddəsinin 4-cü bəndində qeyd olunur ki, "Birləşmiş Millətlər Təşkilatının bütün üzvləri beynəlxalq münasibətlərində hər hansı dövlətin ərazi

"Paşinyanla kilsə və diaspor arasında yaranmış ziddiyyətlərin bir hissəsi onların konstitusion statusa sahib olması ilə bağlıdır"

Elçin Mirzəbəylinin fikrincə, Ermənistanın müstəqillik bəyannaməsində yer alan bu qanunsuz iddiaların aradan qaldırılması üçün isə rəsmi İrəvanın iddia etdiyi kimi mövcud konstitusiyaya əlavə və dəyişiklik edilməsi, yaxud yeni konstitusiyanın qəbulu məqsədilə referendum keçirməsinə ehtiyac yoxdur. Onun

isə erməni diasporu ilə əlaqələrlə (maddə 19) bağlıdır. Həm kilsənin, həm də diasporun konstitusion statusa sahib olması, onların Ermənistanın siyasi hakimiyyətinin, konkret halda isə Paşinyan hökumətinin fəaliyyətinə müdaxilə etməsinə imkan yaradır. Nikol Paşinyanla kilsə və diaspor arasında yaranmış ziddiyyətlərin bir hissəsi də çox güman ki, bununla bağlıdır. Əslində bu məqam baş nazirin "yeni konstitusiyaya" ilə bağlı fikirlərində də, özünü dolayısıyla bürüvə verir. Mövcud Konstitusiya ilə Ermənistan heç bir halda hüquqi və suveren bir dövlət kimi formalaşa bilməz. Müstəqillik bəyannaməsində yer alan ərazi iddialarına dolayısıyla, "milli hədəflər" altında istinad, müxtəlif dövlətlərin ərazisində fəaliyyət göstərən və eyni zamanda həmin dövlətlərin məqamlarını ifadə edən diaspor təşkilatlarının, ehkamlarla, subyektiv, elmi, hüquqi əsası olmayan yanaşmalarla idarə olunan kilsənin konstitusion statusa malik olmaları hüquqi dövlət anlayışına zidd olmaqla yanaşı, həm də suverenliyə təhlükədir. Azərbaycanla sülh müqaviləsinə mane olan amillərin müstəqillik haqqında bəyannaməyə redaktə xarakterli dəyişikliklərlə aradan qaldırılması əvəzinə yeni konstitusiyanın qəbul edilməsi müstəvisinə daşınması isə çox güman ki, Nikol Paşinyanın yenə də prosesi uzatmaq, vaxt qazanmaq niyyətindən qaynaqlanır".

(Davamı səh. 10-da)



Eldəniz QULİYEV

Çoxbilmiş nadanlar, susun!

Ağlı başında olan bir çoxları kimi, mən də mövhumata, cəhalətə və uydurma hədəslərə qarşıyam. Amma... Amma kaşki bu "əmmalar" olmayaydı...

Bu nə nadanlıqdı belə?!

Bilən də, bilməyən də, qanan, qanmayan da qılınıcı götürüb düşüb dindarların üstünə. Hətta bəzi hallarda, dindarları vasitə edib, İslam dinini aşağılayır, zərbəni İslam dininə vururlar!..

Əlbəttə ki, bu, yolverilməzdir.

Bu, nonsensdir!

Bu təhlükəlidir!

Guya biz sekulyar dövlətlik, dünyəvi və sivil dövlət daşıyıcılarıyıq... guya din bizlərin təfəkkürünü, dünyagörüşünü buxovlayır, orta əsirlərə qaytarır və sairə və filan və bəşməkan!..

Ay başınıza dönüm, dünyəvilik, ya sekulyarlıq mənəvi, əxlaqi və mental dəyərləri nə vaxt inkar edib ki?.. İnsanların dini, inancı, qibləgahı, müqəddəs sandığı mənəvi dəyərləri nə vaxtdan ölkənin progressiv inkişafına, onun sivil dünyaya inteqrasiyasına əngəl törədib?..

Əslində isə, məsələnin mahiyyəti budur ki, bilə-bilə, yeni düşünülmüş şəkildə "raskrutka" eləyirlər - yalan deyib, sonra bu yalanı müxtəlif formada tirajlayır, axırda tədricən özləri öz yalanlarına inanmağa başlayır, üstəlik, digərlərini də inandırmağa çalışırlar... Özü də bütün bunları, gözünü bağlayıb, əsasən, aftafa görməməş... (üzr istəyirəm), diş fırçası görməmiş natəmiz ağızlarını açaraq fındırırlar. Ki, "qoymayın, bu din, bu dindarlar əsil xortdandı və aləmə yayılıb da bizim evimizi yıxacaq". ???

Mən uzun müddət inanc sahibi olan siyasi məhbusların Müdafiə Komitəsinin rəhbəri olmuşam. İnanın: müdafiə etdiyimi yüzlərlə dindarın arasında birçə nəfər də olsun, öz məmləkətini sevməyən, öz dövlətinə nifrət edən "xortdan" görməmişəm. Eləcə də, indiye qədər İslam dininin şərtlərinə səmimi şəkildə riayət edən, bununla yanaşı, nəyin bahasına olursa-olsun, Azərbaycanda Dini Dövlət qurmağa çalışan dindar insan və ya insanlara rast görməmişəm. Əksinə, onlar hər zaman Azərbaycan bayrağını ucadan uca tutublar!

Onlar deyir ki:

"Qoy məmləkətimiz sivil, dünyəvi, demokratik, müstəqil, lap belə sekulyar olsun; amma bununla yanaşı, qoy xalqımız əxlaqını, mənəviyyatını, min illərdən üzü bəri axıb gələn adət-ənənəsini, milli dəyərlərini və ən əsası, kökünü, nəsil-nəcəbətini unutmasın. Sözün əsl mənasında, əxlaqlı, xeyirxah və qürurlu olsun. Başqa yol təhlükəli və gec-tezi ölkəni ağır faciələrə aparacaq".

Bax, onların dediyi, ən əsas istəyi, arzusu, tələbi, eləcə də mücadilə fəlsəfəsi məhz bununla bağlıdır.

Diqqət yetirin: aşağıdakı fikiri yazan nə İranlıdır, nə də Turanlı, - müstəqil və dünyaca məşhur bir xristian alimi, "Tarixin Sonu" kitabının müəllifi Frənsis Fukuyamadır:

"...İslam dinində şübhəli güllələrimizin çatdığı üfüqlərin çox üstündə uçan quşa bənzəyir. Bu, iki qanadı olan bir quşdur - yaşıl və qırmızı. Yaşıl qanad ədalət və dostluq arzusunun, qırmızı qanad isə Kərbəla hadisəsindən qaynaqlanan şəhadətə hədsiz hazırlığı - haqq və Uca Allah yolunda fədakarlığı ifadə edir. İmam Hüseynin (ə) qiyamı bu quşu ölümsüz etdi, şəhadət ənənəsi ona sonsuz güc verdi və düşmənlər şübhəli necə məhv etməyə çalışsalar da, onun tərəfdarları gedikcə artır".

Fukuyama təəssüf hissiylə şübhəli məhv edə biləcək hallara da toxunur: "Bunun üçün dəridən qabıqdan çıxaraq bu quşun hər iki qanadını kəsməyə cəhd edənlər dəstəsi mövcuddur, digər tərəfdən isə, ədaləti bərqərar edəcək Hz. Mehdiyə (ə.c) olan ümidi məhv etmək, o cümlədən fədakarlıq arzusunun ləzzət, keyf və dəbdəbəli yaşayış istəyi ilə əvəz etməyə çalışanlar var..."

Görürsünüz, bədiyyətlilər həmişə ayaqdadır. Elə düşmənin dəyirmanına su tökməyə hazır olan nadürrüslər də!..

Bu yazını oxuyan hörmətli dostlar və hörmətsiz düşmənlər! Sizdən birçə xahişim və bir tələbim var:

- Nəzərə alın ki, əsil dindarlar, yeni səmimi inanc sahibləri - müqəddəs İslam ayinlərini qüsursuz həyata keçirən, oruc tutan, namaz qılan, cənnətə, cəhənnəmə və əbədi həyatın mövcudluğuna inanən insanlar olduqca həssas olurlar... Çalışın heç kimin hüququna, inancına, duyğularına və qüruruna toxunmayın. Ruhuna dəyməyin onların!

- Müqəddəs dinin mahiyyətindən bixəbərlər olmağına baxmayaraq, sağa-sola nifrət püskürən, özünə-sözünə nəzarət edə bilməyən çoxbilmiş nadanlar sussalar daha yaxşıdır!

P.S. Bir çıraq ki, həqdən yanır, bütün dünyanın nadan və xəbəsləri qiyamətə qədər onu söndürə bilməz. Allahın salamı olsun hidayəti qəbul edənlərə!

Mənəviyyatımızın qənimləri

Millətin gədəlaşmasını istəyən harın məmur təbəqəsi ölkəni uçuruma aparır



hadisə vəqə oldu, şəhər yer üzündən silindi, insanlar qırıldı, sağ qalanlar pərən-pərən düşdülər. Ermənilər daha rəzil əmələ də qol qoydular, millətin görkəmli şəxsiyyətlərinin də, şəhidlərinin də məzarları dağıldı. Hamı gözləyirdi ki, Rusiyada, Bakıda neynim demədən yaşayan ermənilərin günləri qara olacaq. Amma birinin də kefi pozulmadı. Əvvəlki kimi restoranlarda "Havalandı Xanın səsi, Qarabağın şikəstəsi" ... "Göbək rəqsləri" müsabiqələrini ermənilərlə birgə biznesi qırağa qoyub cihada qalxmaq axmaqlıq sayıldı.

...Yanvar qətlamından 34 il keçdi. Şəhidlər xiyabanına yaxşı əl gəzdirdi, nə qədər seir yazıldı, musiqi bəstələndi, dil pəhləvanları o ki var üyüdüb tökdülər. Birinin ağzından "rus" sözü çıxmadı. Hamı ancaq "Sovet" sözü işlətdi. Bakının küçələri qana beləndi, nə qədər ana, gəlin saç yoldu, qara xonçalar yan-yana düzüldü, bir qələm yiyəsində kişilik tapılmadı ki, desin, qatillər rus əsgər və zabitləri idi. Hamı tutuquşu kimi "sovet" sözünü təkrar edirdi. Öz millətə tərəfindən də lənətlənmiş, tarixin zibilliyinə atılmış Qarabaçovu söymək lazım deyildi.

Rus qoşunlarının təkidlə Bakıya çağıranların adları heç yerdə çəkilmir, mən hələ böyük ustalıqla layiq olduqları cəzadan yayındırılmış çayxana "inqilabçılarından", "Burada du-run, indi sizə silah gətirəcəyik!" deyən fitnəkarlardan, müxtəlif bəhanələrlə xalqdan yığılmış astronomik məbləğlərdən daha danışan yoxdur. Bəziləri soruşa bilər, niyə mən təkidlə eyni məsələlərə qayıdıram? Sadəcə ona görə ki, qəddini dikəldən Azərbaycana qarşı səlib dünyasının növbəti yürüşü daha böyük məkrə başlayıb. Bəli, bəli düz oxudunuz. Bizlərə çoxdan diş qıcamış Moskva irticasına da, səlib dünyasına da Azərbaycanın imkanlı təbəqəsinin azğınlaşması, gəncliyinin də, orta təbəqəsinin də, sürətlə gədəlaşması, yeni, pleybeyləşməsi hava və su kimi lazımdır. Tarixçilər yaxşı bilirlər ki, dünyaya hökm edən Roma dövlətinin süqutu nədən başladı. Respublika dövrünün sərt, amma ədalətli qanunları kəsərdən düşən gündən cəmiyyətin əxlaqi da pozuldu. İşğal edilmiş ölkələrdən əldə olunan sərvətlər, paytaxta dörd tərəfdən daşınan nemətlər, ərzaq şəhər əhlini bir növ tufeyli etdi. Çox az adam bilir ki, Romanın on minlərlə sakinine çörək havayı paylanırdı. Kolizeydən iki qat böyük nə-

həng sirkdə qladiatorların döyüşləri özgə aləm idi. Əhalinin hörmətini qazanmaq üçün imperatorlar, diktatorlar çoxlu xərc çəkib onlarla qladiatoru meydana çəkirdilər. Qan su yerinə axırdı, bu Roma əhlinin ən sevimli əyləncəsi idi. Ucuz çaxır, havayı çörək, bir az da başqa qəlyanaltı, ye, iç sonra da insanların bir-birlərini doğramalarına tamaşa elə. Imperatora, Roma senatına insanlıq simasını itirmiş belə kütlə lazım idi. Belə kütləni idarə etmək, onun enerjisini istənilən istiqamətə yönəltmək çətin deyildi.

...Kübar təbəqənin fantastik eys-ışrəti haqqında tarixdə elə məlumatlar var ki, adam oxuduğuna inanmır. İşğal edilmiş yerlərdən ən gözəl qızlar, oğlanlar birbaşa kübarların villalarına aparılırdı. Uşaqlıqlıq, homoseksualizm ayıb sayılmırdı.

Vaxtilə legionda adi əsgər kimi qulluq etmək şərəf sayılırdı. Üzərinde günəş batmayan nəhəng dövlətin ərazisində hərbi qulluq zərəfat deyildi. Hələ tez-tez baş verən toqquşmalar... Belə ki, hər legionerin həm döyüşdə həlak olmaq, həm də ad-dan qazanmaq şansı vardı.

Bir tərəfdən ideoloji boşluq, bir tərəfdən də hakim zümrenin reallığı dərk etmədən kefi uyması süqutun təməlini qoydu. Sirk arenalarında tökülən qanlardan, qladiatorların yirtıcı heyvanlarla ölüm-dürim çarpışmalarından həzz alan kütlə vətəndaşlıq hissinə itirdi. Xristianlığı dayanmadan təbliğ edənlər də im narazılarını, məzlumların yanlarında idilər. Çarmıxa çəkməmiş həzrəti İsanın obrazı kasıblara, qullara yaxın idi.

Yazacağım sözlər bəziləri nə xoş gəlməyə də həqiqəti deməliyəm. Müzəffər Prezidentə sadiq olan şəxslər yeni doğrudanı baş düşmənlər ki, qonşu ölkələrdə bizdəki kimi sirtiq, düşük, qeyrətin nə olduğunu bilməyən şou-biznes yoxdur? Ölkənin təhlükəsizliyi üçün cavabdeh olan namuslu kişiler son vaxtlar nələrə qadir olduqlarını göstərdilər. Neçə-neçə milli düşmənimiz qandallandı, antiterror əməliyyatının hələ də uğurla davam etməsini, narkotika mafiyasına, din dəllələrinə qarşı daha sərt tədbirlərin görülməsi sübut etdi ki, şou-biznesi pərdə arxasından idarə edənlərin nəfəslərini kəsmək o qədər də çətin deyil. Nəyin bahasına olursa-olsun qəddini dikəlməmiş milləti Roma pleybeylərinin gününə salmaq istəyənlər cəzalarını almalıdırlar.

Son illər Azərbaycanda narkomaniyaya qarşı ciddi mübarizə gedir. Təbii ki, bu da səbəbsiz deyil. Ona görə ki, 44 günlük müharibədən sonra Azərbaycana qarşı bu dəfə də "narkotik savaşı" açan xarici qüvvələr gənclərimizi bu bəlaya düşür etməklə, ölkəmizin gələcəyini məhvə aparmağa çalışırlar. Etiraf etməliyik ki, buna qismən də nail olmağı bacarıblar. Çünki, ölkəmizdə, xüsusən də yeni-yetmə və gənclər arasında narkomaniyanın sürətlə yayıldığı kimsəyə sirr deyil. Bəs, biz cəmiyyət olaraq bu problemin qarşısını necə ala bilərik? Bu və digər suallara "Əməkdar jurnalist", Filologiya elmləri doktoru, "Jurnalistikanın inkişafına yardım" fondunun sədri, professor Qulu Məhərrəmli ilə müsahibəmizdə cavab tapmağa çalışdıq.

- Qulu müəllim, sirr deyil ki, Azərbaycanda narkomaniyanın yayılması hər bir vətəndaş kimi, dövlət rəhbərliyini də ciddi narahat edir. Bu səbəbdən, son 2 il ərzində narkomaniyaya qarşı mübarizənin genişlənməsi heç də təsadüf sayıla bilməz. Sizcə, yeniyetmə və gənclərimizi narkomaniyadan necə qoruya bilərik?

- Ümumiyyətlə, narkomaniya bütün dünyada ciddi, sosial, ictimai bəla sayılır. Bütün cəmiyyətdə millətin gələcəyini, cəmiyyəti qorumaq üçün narkomaniyaya qarşı ciddi mübarizə aparılır. Bu mübarizə həmişə də effektiv olur. Çünki bir tərəfdə narkomaniya, narkobaronlar, narkotik məhsulları yetişdirən, dünyaya yayan böyük biznes strukturları durur, o biri yanda da cəmiyyət, yeniyetmələr və onların taleyi. Bax, bunların üz-üzə dayanması heç də həmişə ikinci tərəfin xeyrinə olmur. Çünki biznes sistemi çox güclü işləyir, əlaqələr böyükdür, gizli yollarla yayılır. Təəssüf ki, bəzən cəmiyyətlərdə bunun qarşısını almalı olmalı təşkilatlar onun yayılması üçün də şərait yaradır. Çünki onlar da həmin sistemə qulluq etmiş olur, həmin qurumdan qazanc götürürlər. Bununla da narkomaniyanın geniş yayılması üçün şərait yaradırlar.

Konkret olaraq bunun qarşısını necə almaq olar? Yəni bunun sınılanmış yolları var. Birincisi, antinarkotizm tədbirləri görülməlidir. Yeni yeniyetmələr onun ziyanları, mənevi, fizoloji, psixoloji təsirləri barədə maarifləndirilməlidir. İkincisi, bu sahəyə cavabdeh olan hüquq mühafizə orqanları, təbii ki, birinci növbədə polis bununla məşğul olmalıdır. Üçüncüsü, ailə,



"Maarifçilik effekt verməyəndə cəza tədbirləri sərtləşdirilməlidir"

"Son illər ölkəmizdə güclü antinarkotik kampaniyasının aparılmasına rast gəlməmişəm"

iştirak etməsi müəyyən nəticə verə bilər. Mən Azərbaycanda son illərdə belə bir güclü antinarkotik kampaniyasının aparılmasına rast gəlməmişəm. Amma əvvəllər var idi. Müəyyən media qurumları bu prosedura qo-

xəsislər rəy verə bilərlər ki, mübarizə nə qədər effektivdir, qanunun tətbiqinin effekti varmı?! Müəyyən sərt tədbirlər müəyyənləşdirilmir. Söhbət inzibati hüquqi tədbirlərin müəyyənləşdirilməsindən gedir. Bunlar ola-

"Azərbaycanda antinarkotizm tədbirləri görülməlidir"

Qulu Məhərrəmli: "Təəssüf ki, bəzən cəmiyyətlərdə narkotik ticarətinin qarşısını almalı olan təşkilatlar onun yayılmasına şərait yaradır"

ictimai təşkilatlar bu sahəni diqqət mərkəzində saxlamalıdır və çox ayıq olmalıdırlar ki, yeniyetmələr bu işə qurşanmasınlar. Yəni mexanizm o cür qurulmalıdır ki, cəmiyyəti narkomaniyadan qoruya bilsinlər.

- Ölkəmizdə narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə və narkomaniyaya qarşı mübarizə günbəgün genişləndirilsə də, cəmiyyətimizi bu bəladan xilas etmək mümkün olmur. Sizcə, maarifçiliyin genişləndirilməsi, yoxsa cəzaların sərtləşdirilməsi daha məqbul variantdır?

- Əlbəttə, təəssüf ki, bayaqkı sualınızda da dedim, mübarizə üsulları effektiv olmayanda narkotik tacirləri təsirli vasitələrdən istifadə edib o narkotik vasitələri yaymağa nail olanda çox ciddi problemlər ortaya çıxır. Şübhəsiz, bunun üçün maarifçiliyin genişləndirilməsi çox önəmlidir. İkincisi, bəzən maarifçilik effekt verməyəndə cəza tədbirləri sərtləşdirilməlidir. Bu da reallıqdır. Amma cəzaların sərtləşdirilməsi həmişə mümkün olmur. Maarifçilik müəyyən effekt verir, müəyyən ictimai qurumlar bu işlə məşğul olur, təcrübəli, dünya görüşü olan, nüfuzu olan müəyyən insanlar o ictimai hərəkətin önündə olur, deməli, narkomaniyaya qarşı mübarizə aparılması üçün kampaniyalar keçirirlər və s. Bunların effekti olur. Qaydaların sərtləşdirilməsi nə verir ki?! Yəni, tutaq ki, biri 5 il yox, 10 il cəza alanda orda heç nə dəyişmir. Sadəcə olaraq, o sahədə

maarifçilik işi yox, təbliğat işi gücləndirilməlidir. Televiziya, qəzetlərdə, xüsusən saytlarda və sosial şəbəkələrdə müxtəlif kampaniyalar aparmaq olar. Cəmiyyətin diqqətini buna cəlb etmək olar ki, biz bu cəmiyyətin gələcəyini qorumaq istəyirikse,

şulmuşdu, "Antinarkotizm" adlı jurnal çap olunurdu, müəyyən ictimai təşkilatlar bununla məşğul olurdu. Bəzən bu, qığılcım şəklində olur. Bir də görürsən rayonlarda belə bir hallar çıxır ki, orda narkotik vasitələr yayılır,

- Əlbəttə, təəssüf ki, bayaqkı sualınızda da dedim, mübarizə üsulları effektiv olmayanda narkotik tacirləri təsirli vasitələrdən istifadə edib o narkotik vasitələri yaymağa nail olanda çox ciddi problemlər ortaya çıxır. Şübhəsiz, bunun üçün maarifçiliyin genişləndirilməsi çox önəmlidir. İkincisi, bəzən maarifçilik effekt verməyəndə cəza tədbirləri sərtləşdirilməlidir. Bu da reallıqdır. Amma cəzaların sərtləşdirilməsi həmişə mümkün olmur...

gənclərimizi qorumaq, onlara qayğı, diqqət göstərməliyik ki, bunlar nəticə versin.

- Narkomaniyanın zərərli ilə bağlı yeniyetmə və gənclər arasında aparılan təbliğat işlərində tanınmış insanların, xüsusilə müğənnilərin, aktyorların, jurnalistlərin, digər sənət adamlarının cəmiyyətdəki nüfuzundan faydalanmaq mümkündür?

- Əlbəttə. Antinarkotizmle bağlı kampaniya aparanda tanınmış, nüfuzu olan adamlar burada müsbət rol oynaya bilər. Cəmiyyətdə nüfuz qazanmış, söz sahibi olan insanlar, təbii ki, şou-biznes adamlarından söhbət getmir, ciddi ictimai nüfuzu olan adamlardan söhbət gedir, bunların həmin sistemdə, narkomaniya əleyhinə tədbirlərdə fəal

məktəblərə gedib çıxır. Bu, çox dəhşətli situasiyadır ki, yuxarı sinif şagirdləri bu işə qoşulur və valideynlərinin bundan xəbəri olmur. Ona görə də valideyn istər ali məktəbdə, istər orta məktəbdə övladının davamiyyətinə nəzarət etməlidir, onun fəaliyyəti daim diqqət mərkəzində olmalıdır ki, o həssas dövrü yeniyetmələr ziyaşsız keçirə bilsinlər. Bu da çox ciddi məsələlərdən biridir.

- Təbii ki, narkomaniyadan xilas olmaq üçün ilk növbədə narkotik satışını önləmək, yəni narkotiki insanlar üçün əlçatmaz etmək vacibdir. Necə düşünürsünüz, bu sahədə əlavə nə kimi tədbirlər görülməlidir?

- Bu məsələdə ancaq mütə-

cağı təqdirdə peşəkar hazırlanmış çox şeylərin nəzərə alınması həmin antinarkotizm kampaniyasının effektiv olmasına gətirib çıxara bilər. Hər şeyə peşəkar yanaşılmalıdır. Yoxsa bu gün bir kampaniya apardıq, bir həftədən sonra bunu dayandırdıq. Bir də nəse olanda sistemli mexanizm hazırlanmalıdır ki, antinarkotizm tədbirləri daim effektiv olsun. İctimai nəzarət güclü olmalıdır. Məktəblərdə, ali məktəblərdə bununla bağlı məsul şəxslər olur. Hər halda müəyyən spesifikasi işlər aparılır ki, narkotik gənclər arasında yayılmasın. Çünki bu, cəmiyyətin, millətin gələcəyinin məhv olması deməkdir.

- Ümumiyyətlə, narkomaniyanın zərərli ilə bağlı təhsil sistemində hər hansı dəyişikliyə ehtiyac duyursunuz? Yəni bununla əlaqədar ayrıca dərslər vəsaiti hazırlanmalıdır?

- Bu, biraz ciddi və həssas məsələdir. Narkotizmle bağlı xüsusi dərslər hazırlamağa nə ehtiyac var?! Ehtiyac yoxdur. Yəni bu zərərli vərdislərdən biridir. Necə ki, siqaret əleyhinə, alkoqollu içkilər əleyhinə müəyyən kampaniya aparılır, eləcə də insanlarda alışqanlıq yaradan narkotik vasitələrin yayılmasına qarşı ciddi mübarizə aparılmalıdır. Mən hesab edirəm ki, bəli, maarifçilik işi, təbliğat işi və ən başlıcası isə hüquq mühafizə orqanlarının birgə işi olmalıdır. Yəni bunlar kordinasiya olunmalıdır. Mərkəzlər, ictimai təşkilatlar, dövlət qurumları bununla əlaqəli şəkildə iş aparmalıdırlar ki, bunun bir səmərəsi, effekti olsun və insanları, gəncləri bu yoldan çəkindsinlər. Ancaq belə olanda müsbət nəticə almaq mümkündür.

Söhbətləşdi:
Fuad BİLƏSUVARLI

“Hurriyyət” qəzetinin 23.01.2024-cü il tarixli sayında “Molla rejimi soydaşlarımızın sayını niyə azaltmağa çalışır”, başlıqlı Vazeh Bəhramoğlunun, həmişə savadlı və obyektiv təhlilə əsaslanan yazıları ilə mətbuatda çıxış edən politoloq Xaqani Cəfərlinin fikirlərinə əsaslanan yazısında diqqətimi bir neçə məsələ cəlb etdi.

Məqalənin əvvəlində deyilir: “İranın mövcud düzənini qoruyub saxlaya bilməyəcəyi ilə bağlı əminlik artdıqca, İranın əhalisinin etnik tərkibi ilə bağlı məlumatlar daha çox maraq kəsb etməyə başlayıb. İsrail mənbələri istisna olmaqla, böyük əksəriyyət araşdırmaçılar soydaşlarımızın sayını azaltmağa çalışırlar. Belə ki, əksər araşdırmaçılar azərbaycanlıların sayının 20-25 milyon arasında olduğunu və İran əhalisinin 25 faizini təşkil etdiyini qeyd edirlər”.

“Hurriyyət”in məlumatına görə, politoloq Xaqani Cəfəri bildirib ki, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi kimi qərəzliyi aşkar görünən mənbələr İran əhalisinin 15-20 faizini azərbaycanlıların təşkil etdiyini göstərir.

Birinci bundan başlayaq ki, bu gün İran adlandırılan Qacar yurdunda bir nəfər azərbaycanlı adlı etnikin (millətin) nümayəndəsi belə yoxdur. Əgər sözbət Güney Azərbaycan ərazisində yaşayan və aborigen millət olub, bu ərazidə yaşayan əhalinin mütləq çoxluğunu təşkil edən millətdən gedirsə, bu millət Güney Azərbaycan TÜRKLƏRİDİR. Yəni türk milləti, türk etnidir.

1936-cı ildə Quzey Azərbaycan türklərinə İ. Stalinin məqsədyönlü olaraq öz uşağına qoyduğu ad kimi verdiyi saxta, “Azərbaycanda yaşayan” mənası daşıyan “azərbaycanlı” adı bu gün Quzey Azərbaycanda bir sıra məsələlərlə əlaqədar olaraq öz Konstitusiyasında bu saxta adı pozub, millətin əsil adını yazmadığından, çoxları indi təkcə Quzeydə yaşayan türkləri deyil, hətta Güneydəki türkləri də “azərbaycanlı” adlandıraraq düşmənlərimizin dəyirmanına özləri də bilmədən su tökmüş olurlar. Necəsini izah edəcəyəm.

İkincisi, Rusiya dövlətinin bütün səviyyədə olan dövlət orqanları və məmurları Güney Azərbaycanda 15-20 mln. türkün (onların təbircə “azərbaycanlının”) yaşadığını daim təkrar etməsi Xaqani Cəfərlinin iddiası olmayıb, hətta Rusiya Prezidenti V. Putinin Moskvanın telestudiaları vasitəsilə verdiyi müsahibələrində bütövlükdə “İranda” 15-20 milyon “azərbaycanlının” yaşadığını söyləməsi bu gün də telearxivlərdə mühafizə edilən sənədlərlə təsdiq edilən real faktdır.

Üçüncüsü, Tehranın molla-faşist rejimi bu ölkədə, ilk növbədə Güney Azərbaycanda türk milləti-

Niyə biz özümüzü aldadırıq?



nə mənsub vətəndaşların sayını rəsmi məlumatlarda bir neçə üsul ilə əhəmiyyətli dərəcədə azaldaraq beynəlxalq müstəvidə bu dövlətdə farsların çoxluq təşkil etməsi təsəvvürü yaratmağa çalışır.

Bu dövlətdə, xüsusilə molla rejimi dövründə türk mənliyinin yox edilməsinə yönəldilmiş proses və tədbirləri az-çox izləyən hər kəsə məlumdur ki, Güney Azərbaycanın ərazilərinin şəhərlərini, həmin şəhərlərin ətraf kəndləri ilə birlikdə Güney Azərbaycan inzibati ərazilərinə daxil olmayan ostanlara, yəni vilayət tipli inzibati qurumların ərazilərinə qatmaqla, buranı ərazi etibarilə kiçiltməklə bərabər, rəsmi məlumatlarda Azərbaycan türklərinin sayını həmin ərazidə yaşayan türklərin sayı qədər azaltmış olurlar. Məsələn, Astara şəhəri, ətraf kəndləri də daxil olmaqla “Türkmənçay” müqaviləsinə əsasən yarı bölünərək o vaxtdan bəri bir hissəsi Güney, bir hissəsi də Quzey Azərbaycanın tərkibində qalmışdır. Tehran rejimi Güney Astara şəhərini ətraf kəndləri ilə birlikdə Gilan ostanının (vilayətinin) tərkibinə qatmaqla Güney Azərbaycanın inzibati əraziləri ilə birlikdə, o ərazidə yaşayan türklərin də sayı qədər azaltmışdır. Həm də molla rejiminin dövründə bu üsulla Güney Azərbaycan ərazisi və əhalisinin sayını otuz faizdən çox azaltmışdır. Güney Azərbaycan türklərinin sayının rəsmi mə-

Bu dövlətdə, xüsusilə molla rejimi dövründə türk mənliyinin yox edilməsinə yönəldilmiş proses və tədbirləri az-çox izləyən hər kəsə məlumdur ki, Güney Azərbaycanın ərazilərinin şəhərlərini, həmin şəhərlərin ətraf kəndləri ilə birlikdə Güney Azərbaycan inzibati ərazilərinə daxil olmayan ostanlara, yəni vilayət tipli inzibati qurumların ərazilərinə qatmaqla, buranı ərazi etibarilə kiçiltməklə bərabər, rəsmi məlumatlarda Azərbaycan türklərinin sayını həmin ərazidə yaşayan türklərin sayı qədər azaltmış olurlar...

lumatlarda süni şəkildə az göstərmək məqsədilə əhalinin siyahıya alınmasının keçirilməməsi, bu sahədə araşdırma aparıcıları çəşdirmə üçün əhaliyə öz uşaqlarına türk adlarının qoyulması, təhsil, mətbuat, sənədləşmə, mədəniyyət sahələrinin, ədəbiyyatın türk dilində mövcudluğunun sərt qadağan edilməsi və s. Tehran rejiminin bu sahədə süni surətdə qeyri-müəyyənlik yaradaraq milli məsələlərə dair məlumatları kütləvi olaraq saxtalaşdırmasına şərait yaradır.

Məqalə müəllifi bir məsələdə çox haqlıdır ki, Güney Azərbaycanda yaşayan türklərin sayının 45 milyon olduğunu deyən İsrail mənbələrinin məlumatı dəqiqdir. Çünki İsrail mənbələri Tehranın Güney Azərbaycanın kürd, fars, ərəb və s. millətlərin say etibarilə çox sayılan ərazilərinə birləşdirdiyi ərazilərlə birlikdə, yəni Güney Azərbaycanın bütöv ərazilərində yaşayan Azərbaycan türklərinin sayını açıqlayır. Tehran rejiminin və onun saxta məlumatları əsa-

sında Güney Azərbaycan ərazisindən kənarda, Qacar yurdunda yaşayan türklərin isə hamısı fars olaraq göstərilir. Hansı ki, təkcə Tehranın öz əhalisinin 8 milyondan çoxunu türklər təşkil edir. Hələ R. Xomeyni sağ ikən Tehrandə türk əhalinin sayı farslardan iki milyona yaxın çox olduğundan Əfqanıstandan və s. yerlərdən iki milyona qədər farsdilli əhalini gətirib Tehrandə yerləşdirməklə, orada türk-fars milli balansını tarazlaşdırdılar.

Şimali Azərbaycan Respublikası mətbuatında Güney türkləri haqqında fikir söyləyənlərin ən böyük xətası isə budur ki, biz ictimaiyyətin nəzərini ancaq Güney Azərbaycan türklərinin sayına yönəltməklə, Qacar yurdundan digər bölgələrində öz milli ərazilərində yaşayan digər türkləri görməzdən gəlir, şovinizt fars faşizminin milli mənafeyinə xidmət etmiş olur. Hansı ki, bu gün “fars körfəzi” adlandırılan Kəngər körfəzindən bu tərəfə kəngərlər, Şiraz, İsfahan, Simnanda qaşqaylar, Xora-

sanda, Türkmənistan Respublikası ilə həmsərhəd ərazilərdə Qonbədə-Kavus, Sarı şəhərində türkmənlər, şahsevənlər, əfşarlar, türkmənsəhra türkləri və s. ümumilikdə sayı 17 milyondan çox olan türk toplumları Güney Azərbaycan sayılan ərazilərdən kənarda yaşayır.

Qacar yurdunda yaşayan başqa millətlərin sayına gəldikdə isə, beş milyona yaxın kürd, iki milyona yaxın ərəb, üç milyona yaxın bəluç, 12-14 milyon civarında fars, 1-1,5 milyona yaxın digər xırda xalqlar yaşayır. Biz Qacar yurdunda yaşayan türk toplumları və onların milli hüquqlarını bir kənara qoyub, ancaq Güney Azərbaycan türkləri haqqında danışdığımız halda özümüz öz millətimizi kiçildir, 45 milyon Azərbaycan türkündən əlavə on yeddi milyondan çox türk toplumunun milli haqlarının fars şovinizmi tərəfindən vəhşicəsinə tapdalanması, onların assimilyasiya məruz qoyulması üçün daha münbit şərait yaratmış olur.

Adı çəkilən məqalədə türk milli məsələləri, o cümlədən türklərin sayı barədə bir sıra dövlətlərin və beynəlxalq təşkilatların istifadə etdiyi rəsmi məlumatlara əsaslanaraq təhlil edilərək, onların tirajladığı rəqəmlərin saxta olduğu sübut edilir. Lakin buna baxmayaraq bir çoxları bu rəqəmləri elə real rəqəmlər kimi qəbul edir. Çünki biz özümüz rəsmi olmayan, lakin real mənzərəni əks etdirən rəqəmləri daim açıqlamadığımız görə, Tehran rejiminin saxta, çox vaxt da şifahi bildirdikləri rəqəmlərinə əsaslanaraq, bu məlumatları düşmən dövlətlərin yüksək statuslu məmurları, dövlət orqanları, eləcə də beynəlxalq təşkilatlarda yuvalanmış türk düşmənlərinin millətimizə qarşı bu saxtakarlıq vasitəsilə həqiqətə uyğun olmayan rəy yaratmasına kömək etmiş olur.

Ümumiyyətlə, hansı türk dövlətinin vətəndaşı olmasından asılı olmayaraq türk dili, türk mədəniyyəti, türk tarixi, türk mənliyinə aid olan hər bir məsələ haqqında danışarkən azərbaycanlı, özbəkistanlı, türkiyəli və s. baxımından deyil, məhz TÜRK MİLLƏTİ olaraq məsələyə yanaşılmalıdır. Çox təəssüf ki, biz hələ də rus imperiyasının, o cümlədən bolşevizmin bizim beynimizə yeritdiyi saxta anlayışlardan, zehnimizə möhür kimi vurduqları yanlış düşüncələrdən əl çəkib, reallıqlara olduğu kimi yanaşmaqdan əl çəkib, hissəmin min ildən çox öncə vəhşi ərəblərin və hiyləgər farsların başımıza noxta keçirib, belimizə palan kimi qoyduqları sünnü-şie yükünü, yüz ildən bəri rusların bolşevizmini bizi sağlam düşüncədən, inkişafdan sapındıran ağır yük kimi onların xeyrinə müftə daşıyıyıq.

Bu gün biz türklərin həm millət, həm fərd olaraq tarixin bu anında qarşımızda tələyüklü bir məsələ durur. Biz türk milli mənliyini monolitləşdirmək, eləcə də bütün iqtisadi, inzibati, hərbi, elmi, texniki və s. sahələr üzrə bütün türk toplumlarını qane edə biləcək iqtisadi-ictimai sistemini əhəmiyyətli edən TURAN dövlətini qurmalıyıq. Bunu etmək istəməsək və ya edə bilməsək, elə də uzaq gələcək olmayan dövrdə türk milləti və dövlətləri olaraq tarixin arxivində mənzilləşəcəyimiz qaçılmaz labüdlüyə çevrilmiş olacaq.

Şapur QASIMI

Beynəlxalq tranzit layihələri üzərindən cızılan yeni dünya düzəninə formalaşması sürətlənməkdədir. Öndə gədən güc mərkəzləri, başda Böyük Britaniya ilə ABŞ olmaqla, anqlosaks cinahı və Vatiqanın başında durduğu Avropadır.

Avropanın ABŞ-ın Hindistan-dan başlayan "Ədviyyat Yolu"na alternativ olan "Global Gateway" layihəsində Mərkəzi Asiya önəmli yer tutur. Qazaxıstan prezidenti Kasım Jomart Tokayevin Avropaya son səfərinə də bu kontekstdə baxmaq lazımdır. Avropa İttifaqının Rusiyadan yan keçən nəqliyyat dəhlizinin yaradılması üçün Mərkəzi Asiyada demir yolu şəbəkəsinin inkişafını maliyyələşdirməyə başlaması da bu geosiyasi yaxınlaşma kontekstində baş verən prosesdir.

Proses rəsmi olaraq yanvarın 29-da Brüsseldə Avropa, Mərkəzi Asiya və onun hüduqlarından kənarda hökumətləri, maliyyə institutlarını, biznesləri və vətəndaş cəmiyyətini bir araya gətirən Al-Mərkəzi Asiya Nəqliyyat Bağlantısı üzrə "Qlobal Gateway" İnvestorlar Forumunun açılışı ilə başladı. Avropa Komissiyasının icraçı vitse-prezidenti Valdis Dombrovskis Forumda iştirak edən Avropa və beynəlxalq maliyyə qurumlarının Mərkəzi Asiyada dayanıqlı nəqliyyat bağlantısına dəstək və investisiyalar üçün 10 milyard avro ayıracaqlarını açıqladı.

Rusiyanın Ukraynaya təcavüzü Avropa və Asiya arasında Rusiyadan tranzit keçməyən alternativ etibarlı səmərəli ticarət yollarının tapılmasının vacibliyini vurğulayan Avropa rəsmisi nəqliyyat əlaqələrinin inkişafının biznes üçün yeni imkanlar açmaqla yanaşı, həm də Mərkəzi Asiyanın regional integrasiyasını və iqtisadi inkişafını gücləndirmək vasitəsi olduğunu bildirərək, investorların forumu "Qlobal Gateway"i etibarlı əlaqə prinsiplərinə uyğun olaraq, ardıcılığın bütün aspektlərinə uyğun gələn nəqliyyat əlaqələrinə diqqət yetirməyə çağırırdı.

10 milyard avroluq layihə planlaşdırılan investisiyaların məcmusudur və Forumda iştirak edən beynəlxalq tərəfdaşlarla geniş məsləhətləşmələrdən sonra Avropa Komissiyası qısa müddətdə Mərkəzi Asiyada nəqliyyatın dayanıqlı inkişafı üçün səfərbər edilməsini nəzərdə tutur.

Konkret sözlə desək, Forumun ilk günündə ümumi 10 milyard avronun bir hissəsi kimi bir sıra mühüm öhdəliklər götürülür. Bunlara daxildir:

Avropa İnvestisiya Bankının (AİB) vitse-prezidenti Teresa Çervinska tərəfindən Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistan hökumətləri, eləcə də Qazaxıstan İnkişaf Bankı ilə ümumi dəyəri 1,47 milyard avro olan Anlaşma Memorandumları imzalayıb. Bu kreditlər Avropa Komissiyasının maliyyəsi hesabına mümkün olacaq.

Sonrakı gün isə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) vitse-prezidenti Mark Bovmanın təmsil etdiyi qurum Qazaxıstanla nəqliyyatın ümumi inkişafı üçün artıq hazırlıq mərhələsində olan layihələrlə birlikdə 1,5 milyard avro



Avropa, onun "mehriban düşmən"i ABŞ və Çin rəqiblər müstəvisində...

dəyərində investisiya kəməri ilə Anlaşma Memorandumu imzalamalı idi. İnvestorlar Forumu Avropa Komissiyası, Aİ-yə üzv dövlətlər, Mərkəzi Asiya, eləcə də Qafqaz ölkələri və Türkiyədən yüksək rəngli nümayəndələri bir araya gətirir. İştirakçılar qismində G7 ölkələri, digər həmfikir ölkələr, maliyyə institutları və özəl sektor daxildir.

İnvestorlar Forumu Mərkəzi Asiya ölkələri, Türkiyə, eləcə də Şərqi Tərəfdaşlığı ölkələri ilə tam tərəfdaşlıq şəraitində Qara dəniz və Qafqaz regionları vasitəsilə Mərkəzi Asiya ilə birbaşa nəqliyyat əlaqələrinin qurulmasını dərinləşdirməyə yönəlib.

"Qlobal Gateway" Aİ-nin dünya miqyasında enerji və nəqliyyat sektorlarında əlaqələri artırmaq, səhiyyə, təhsil sistemlərini gücləndirməyə istiqamətlənmiş layihədir.

Beləliklə, yuxarıda qeyd edildiyi kimi, bu təşəbbüsün ümumi investisiya həcmi 10 milyard avroya qədərdir. Açıqlanan son məlumata görə, yanvarın 30-da iki kredit sazişi imzalanıb: Qazaxıstanla (1,5 milyard avro) və Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistanla (1,47 milyard avro).

Layihə Rusiya ərazisindən konteynerlərin tranzitinə bir növ alternativ olaraq Orta Dəhliz (Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu, TMTM) işləyəcək.

Dünya Bankının proqnozlarına görə, 2030-cu ilə qədər Xəzər dənizi ilə daşımaların həcmi 3 dəfə artaraq 11 milyon tona çatacaq. Lakin TMTM ilk növbədə regional dəhliz olaraq qalacaq və tranzit onun həcmindən 40%-dən azını təşkil edəcək.

Beləliklə, "Global Gateway" layihəsinin müəllifi olan Avropanın Parlamenti də Brüssel və Mərkəzi Asiya arasında əməkdaşlığın əsas istiqamətlərini əks etdirən Aİ-nin

Mərkəzi Asiya üzrə Strategiyasını qəbul edib. Strategiyanın istiqatları bunlardır:

1. Avropa İttifaqı Rusiya və Ukrayna arasındakı münaqişədən "Mərkəzi Asiya ilə əməkdaşlığı gücləndirmək və Rusiyanın bölgədəki təsirinə qarşı çıxmaq" üçün istifadə etməyə ümid edir.

Belə görünür ki, Avropanı Mərkəzi Asiyada cəlb edən əsas amillərdən biri enerji resurslarıdır. Rusiya-Ukrayna müharibəsi ilə Avropanı "qaz bahalaşdırmaqla donmağa məhkum etmək istəyən" ABŞ-dan canını qurtarmağın ən rahat yolu enerji resurslarına birbaşa kəsə yoldan çıxışdır. ABŞ-ın Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda Avropaya vurduğu "qaz zərbəsi" nə nəzərə salsaq, bunları görə bilirik...

2. Avropa İttifaqı Mərkəzi Asiyayı "strateji əhəmiyyətli region" adlandırır və ticarət və iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsində maraqlı olduğunu vurğulayır.

3. Eyni zamanda, "sanksiyalar üzrə sıx fikir mübadiləsinin davam etdirilməsinə və sanksiyalardan yayınmanın qarşısını almaq üçün səylərin gücləndirilməsinə" xüsusi diqqət yetiriləcək.

4. Strategiya həmçinin Avropa İttifaqının Rusiya və Çindən rəqiblərini "sıxıb çıxarmaq" istədiyi regionla əməkdaşlıq sahələrini müəyyən edir: enerji və xammalın çıxarılması.

5. Lakin regionla yaxınlaşmağa ümid edən Aİ hələ də Mərkəzi Asiya ölkələrini demokratik hesab etmir, onların rəhbərliyini insan haqlarının pozulmasında və siyasi təqiblərdə ittiham edir.

Belə görünür ki, Avropanı Mərkəzi Asiyada cəlb edən əsas amillərdən biri enerji resurslarıdır. Rusiya-Ukrayna müharibəsi ilə Avropanı "qaz bahalaşdırmaqla donmağa məhkum etmək istəyən" ABŞ-dan canını qurtarmağın ən

rahat yolu enerji resurslarına birbaşa kəsə yoldan çıxışdır. ABŞ-ın Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda Avropaya vurduğu "qaz zərbəsi" nə nəzərə salsaq, bunları görə bilirik.

Bayden administrasiyasının ABŞ-ın yeni mayeləşdirilmiş təbii qaz (LNG) ixrac layihələrini qada-

ğan etmək təşəbbüsünün arasında nə durur:

1. Birləşmiş Ştatlar Avropaya Rusiyadan "totalitar" qaz almağı qadağan edir, onu daha yüksək qiymətə Amerika LNG ilə əvəz edir.

2. ABŞ həddindən artıq qiymətlərlə Avropaya ixracını üç dəfə artırır.

3. Ucuz enerji resurslarına girişi olmayan sənaye nəhəngləri "Mercedes" və "VAG" kimi titulu sənaye birlikləri də daxil olmaqla, Aİ-dən ABŞ-a qaçır.

4. Avropa idxalı artırmaq, yəni qazın qiymətini azaltmaq və sənayeni bərpa etmək üçün daha çox terminal tikmək istəyir.

5. ABŞ "iqlimi xilas etmək" bəhanəsi ilə yeni LNG qaz layihələrini qadağan edir, qiymətləri yüksək saxlayır və tədarükləri məhdudlaşdırır.

Bunun əvəzində ABŞ Mərkəzi Asiyanın köməyi ilə Çin monopoliyasına qalib gəlməyə ümid etdiyini açıqlayıb. Amma Vaşinqtonun əsas qalib gəlmək istədiyi hədəflər sırasında Avropanın da olduğunu inkar etmək olmaz. Məsələn, bu yaxın-

larda "Amerikanın Səsi" xəbər verdi ki, "Çinin müasir texnologiyalarda istifadə edilən nadir elementlərin istehsalı və tədarüku üzrə virtual monopoliyasına son qoymaq üçün ABŞ Mərkəzi Asiya hökumətləri ilə fəal şəkildə əlaqə saxlamalıdır.

Dünya bu elementlərin "yaşıl enerji"den tutmuş hərbi texnologiyalara qədər müxtəlif sahələrdə istifadəsini daim genişləndirdiyi üçün onlara tələbat artır. Çin hələlik öz yataqları ilə kifayətlənir, lakin onun yeni mənbələrə müraciət etməsi an məsələsidir. Ona görə də ABŞ bu sahədə Çini qabaqlamalı və bu resurslarla zəngin olan Mərkəzi Asiya ölkələri ilə əməkdaşlığı qətiyyətlə təşviq etməyə başlamalıdır.

Hər şey təkə Vaşinqtondan asılı deyil. Mərkəzi Asiya dövlətləri də öz növbəsində Qərb dövlətləri ilə bu sahədə əməkdaşlıq üçün əlverişli investisiya mühiti yaratmalıdırlar. Hər halda ABŞ bu müsabiqədə iştirak etməyə borcludur".

Sözsüz ki, ABŞ-ın geri dönüşməz şəkildə ram etmək istədiyi və onun çətininin altından çıxmağa can atan Avropa da "mehriban düşmən"dir.

Eləcə də Britaniya Mərkəzi Asiyada aktivləşməkdədir. Bu məqsədlə "ingilis ağı" ilk dəfə olaraq keçmiş sovet respublikaları ilə sammit keçirməyi planlaşdırır. Belə ki, Böyük Britaniya hökuməti parlamentin 2024-cü ildə Mərkəzi Asiya ölkələrinin xarici işlər nazirlərinin iştirakı ilə 5+1 formatında ilk sammitin keçirilməsinə bağlı tövsiyəsi ilə razılaşıb.

Burada sözügedən 5 ölkə Tacikistan, Qırğızıstan, Özbəkistan, Türkmənistan və Qazaxıstandır. Bu istək Britaniyanın Mərkəzi Asiya ölkələri ilə əlaqələri ilə bağlı parlament sorğularına hökumətin cavabı əsasında hazırlanmış parlament hesabatında öz əksini tapıb.

Həmçinin, Britaniya Rusiya Federasiyasına qarşı sanksiyalardan yayınmaları olduğuna görə Cənubi Qafqazda maliyyə kəşfiyyatını gücləndirir. Belə ki, Britaniya hökuməti Rusiyaya qarşı sanksiyalardan yayınma riskləri səbəbindən Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiya ölkələrinin maliyyə kəşfiyyat xidmətləri ilə əməkdaşlığı gücləndirmək niyyətində olduğunu açıqlayıb. Bu barədə Fransa xüsusi xidmət orqanlarının məxfi rəportu "Intelligence Online" məlumat yayıb.

Qeyd olunur ki, Böyük Britaniya Xarici İşlər Nazirliyinin sanksiyalar departamentinin nümayəndə heyəti Gürcüstan, Ermənistan və Özbəkistana səfər edəcək və maliyyə kəşfiyyatının işinə nəzarət edən departamentlərin nümayəndələri ilə görüşəcək. Məqsəd bu xidmətlərin işini aktivləşdirmək, o cümlədən Rusiyaya qarşı sanksiyalara riayət etməkdir.

Ülviyyə ŞÜKUROVA

Kəramətin nə özü, nə yaradıcılığı, nə düşüncə, nə də ifadə tərzü ümumi qəbul edilmiş standartlara uyğun deyil. Məncə, onu bəlli bir kəsim arasında populyarlaşdıranda məhz bu cür ipə-sapa yatmamazlığıdır. Mən onun "Çöl" romanını oxuduqdan və kütləvi mətbuatda, sosial şəbəkələrdə çıxışlarına qulaq asdıqdan sonra bu qərara gəlmişəm.

Standart - simmetriyadır, harmoniyadır, proporsiyadır, ətaətdir, kütlənin ümumi zövqünə uyğun olanlardır ki, bunlar da klassik gözəllik anlayışını təşkil edir. Amma "div qurbağaya aşiq olubsa", qurbağadan iyrenən kimsə onu başa düşmür. Çünki "könlü sevən göycəkdir", nəinki göycək olan...

Çoxluq standartlığı xoşlayır. Çünki standartlar insanı düşünməyə, axtarış aparmağa, yeniliyi qəbul etməyə məcbur etmir. Mən standartlığı kütlə zövqü kimi dəyərləndirirəm. Yeni hamının asanlıqla xoşlaya biləcəyi şey. Çoxluq standartlara standart, yeni eyni düşüncə ilə yanaşır. Belə düşüncə isə çox vaxt bir nəfərin düşüncəsinin kütləviləşməsi kimi meydana çıxır. Buna "avtoritar zövq" də deyə bilərik. Necə ki, cəmiyyətdə, elmdə avtoritarizm var, eləcə də zövqlərdə də avtoritarizm var. Zövq avtoritarizmi hər şeyə başqasının gözü ilə baxmaqdan meydana çıxır. Başqası sənəin əvəzinə düşünür, seçir, hiss edir, sənlik bir şey qalmır. Başqa sözlə, düşünməyə tənbellik edən adam üçün standart hər şeydən yaxşıdır.

Qeyri-standardlıq standartlığa üsyan etməklə meydana çıxır. Qeyri-standardlığın fəlsəfəsi "Yanlış da bir naxışdır" prinsipinə söykənir. Bəlkə, qeyri-standardlığın özü də bir gözəllik və ya bir özəllikdir.

Burada nə simmetriya, nə proporsiya, nə harmoniya, nə ənənə vardır. Qeyri-standardlıq viran olmuş ölkəyə, küləyin dağıntıq hala saldıdığı saçlara, yeyilib-içildikdən sonra tərk edilmiş süfrəyə və ya zövqsüz insanın geyiminə bənzəyir. Onda çətin də olsa, nəse yaxşı tapmaq mümkündür. Bu da insandan diqqət, müşahidə, düşünmə və axtarış tələb edir. Yeni gərək tənbel olmayasan.

Kəramət fenomeni (mən bunu ona görə belə adlandıraram ki, müasir Azərbaycan ədəbiyyatında standartların əsarətindən çıxmağa cəhd edən olduqca çoxlu yaradıcı fenomenlər var ki, bunların hamısını ən ümumi şəkildə Kəramətin simasında anlamaq mümkündür) nəsil problemi ilə sıx bağlıdır. Ərəblər demişkən, "insanlar valideynlərindən daha çox zəmanələrinə oxşayırlar". Biz bunu "müasirlik" də adlandırırı bilərik. Yeni nəsil yaradıcı şəxslərimiz klassik yaradıcılıq ənənələrimizə oxşamırlar və ya azından oxşa-

"Səsvermə" və "Səs"



mamağa cəhd edirlər. Müxtəlif millətlərdən olan müasirlər bir-birinə daha yaxındır, nəinki öz millətinin əvvəlki nəsillərinə. Buradan da nəsillərin yadlaşması başlayır. Məhz bu yadlaşma gəncləri anlamaqda problem yaradır. Buna görə, yaşlı nəslin hər bir nümayəndəsi özündən sonrakını "pozulmuş, itirilmiş gənclik" kimi dəyərləndirir. Bu innovasiya xəstəliyi - yeniliyə sosial allergiyadan başqa bir şey deyil.

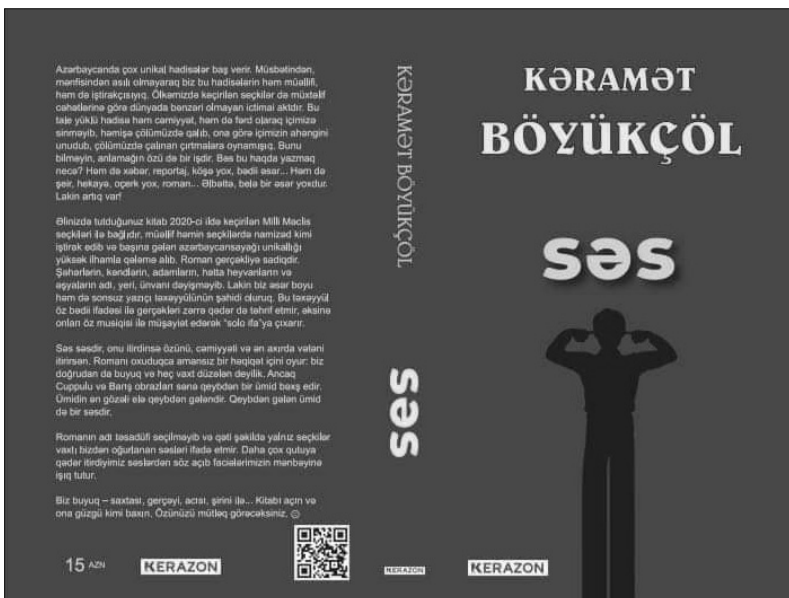
Əslində, hər bir nəslin öz zövqü, öncəlikləri, baxış bucağı, zövq dəsti, davranış manerası, həyat tərzü, hətta öz dili olmalıdır və vardır. Bunu onlara dövrlərinin tarixi çağırışları diqtə edir. Tarix də onun çağırışlarına vaxtında cavab verənlərin ciyində inkişaf edir.

Yeni nəsil öz növbəsində yaşlı nəslə "gerilikçi", özünü isə öz nəsində kəşf etmiş, məhz özünə məxsus orijinal bir yenilikçi güc kimi təsəvvür edir və bununla da fəxr edir. Buradan "nəsillər arasındakı qovğa" başlayır. Bu qovğa ilk növbədə özünü yaradıcılıq sferalarında göstərir. Yeni zövq davası.

Kəramət yeni nəsil yazıçılarından. Yeni yaradıcılığında özündən əvvəlki nəsillə ədəbi dillə qovğa edən, onlara cəbhə açan bir yazıçıdır.

Kəramətin adət etdiyimiz klassik yazıçı görkəmi də yoxdur. Bu, təkəcə onun yaşı ilə bağlı deyil, ilk növbədə yaradıcılıq üslubu, ritorik özəlliyi və yaşam stili ilə bağlıdır. Klassik ədəbiyyat həyalı, abırlı ədəbiyyat idi, orda açıq-saçıqlıq qəbahət hesab edilirdi. Ona görə, hər bir insani hissə xüsusi don geyindirilirdi. İnsani münasibətlər realıqdan qoparılib, irreal aləmə - romantik aləmə aparılırdı, hər şeyə atrubusiya edilirdi. Məhəbbət - qanadlı, nifrət - silahlı təsəvvür olunurdu. Amma müasir ədə-

biyyat, əksinə, hər şeyi soyundurmaqla məşğuldur. Əvvəl insanın paltarını, sonra onun hissələrini soyundurmağa cəhd edir, bir sözlə, insanı "iç etmək" istəyir. Öz yataq məcaralarını ictimai tamaşaşaya çevirir. Sanki insana "sən busan, bundan artıq deyilsən" fikrini təl-



qin etmək istəyir.

Müasir ədəbiyyat bir növ avara insana oxşayır, nə istəyir, hara gedir, məqsədi nədir, özü də bilmir. Biz buna "bədi axtarış" deyirik. Axtaran insanla avaralanan insanın bir fərqi var. Avaranın məqsədi olmur, axtaranın məqsədi olur.

Kəramətin mənə hədiyyə etdiyi ikinci romanı - "Səs" adlanır. Yadıma Füzulinin "Söz" şəri düşür. Və düşünürəm ki, "səs"lə "söz"ün nə fərqi var. Sözlər səs-dən yaranır. Demək ki, səs yaradıcı, söz onun əsəridir. Bəs, söz yaradıcı, səs əsər olanda nə olur? - Kəramətin "Səs" romanı!

Səs nə deməkdir?!

Bu dünya işıq və səsin harmoniyasından başqa bir şey deyil. Səs formalaşdırır, yeni formanın

(Kəramətin "Səs" romanı haqqında ayaqüstü düşüncələr)

özü, işıq onu nümayiş etdirəndir. Hər bir şeyin - toprağın, havanın, suyun, odun, insanın, heyvanın, bitkinin öz səsi var. Bundan başqa, insanın kəşfi olan danışiq səsi, musiqi səsi. Səssiz bir dünya yoxluqdan başqa bir şey deyil.

Bütün səslər birlikdə küy yaradır. Küy - səsin kütləvi formasıdır. Cəmiyyətdə bu hay-küy kimi meydana çıxır. Hay-küy küyə hay vermək, küyə qarışmaq, onda yox olmaq deməkdir. Yeni fərdin toplumda yox olması özü hay-küydən ibarətdir. Ayrıca səsi olan insan şəxsiyyətdir, o, cəmiyyətdə ərimir, itmir, cəmiyyət onu formalaşdırır bilmir, o, cəmiyyəti formalaşdırmağa, yeni səs verməyə cəhd edir.

Səsləşmək bu dünyanın ən qədim və ən möhtəşəm ünsiyyət vasitəsidir. Səsləşmək həmrəylik yaradır, həmrəylik isə güc.

Səs vermək özünün mövcudluğunu təsdiq etməkdir. "Mən də varam" deməkdir, fərqi yoxdur, ya təbiətdə, ya cəmiyyətdə. Təbiətdə səslənmək təbii formalarından çıxır,

su özünün təbii aristokratiyaya aid olduğunu dərk etməsi ilə bağlı deyil. Bu arzunu Kəramətin beyninə başqası - qeyri-qanuni yaşadığı sevgilisi salır. Hüquqda belə bir prinsip var: qeyri-qanuni işlərin bütün nəticələri qeyri-qanunidir. Əslində, Kəramətin deputat olmaq istəyinin özü də məhz buna görə qeyri-qanunidir.

Demokratiyada könüllülük icbarilikdən daha faydalı olur. Ona görə, kim könüllü bir iş görmək istəyirsə, o, həmişə belə işi xarici məcburetə ilə görənlərdən daha yaxşı, daha vicdanlı görür. Kəramətə deputatlıq sifariş sevdidi qızdan gəlir. Zəti Azərbaycanca bütün deputatlara deputat olmaq sifariş kənardan gəlir, nəinki daxiləndən.

Bizim cəmiyyətdə insanların deputat olmaq ehtiyacı cəmiyyətin ehtiyaclarını ödəməkdən yox, öz ehtiyaclarını ödəməkdən yaranır. Yeni bir ehtiyacını ödəmək üçün başqa bir ehtiyac hiss edirsən. Buna görə də deputatların özələrindən, qohum-qardaşlarından başqa, cəmiyyətə heç bir xeyri deyimir. Bizim Kəramət də "axı, mən niyə deputat olmayım?!" iddiası ilə işə girir. Və etiraf edir ki: "Bəlkə xalqımın olmasa da, nəslimin (tayfamın) xilas mənim".

Sosiologiya sübut edir ki, ümumi fəlakətdən, təklidən xilas olmaq cəhdi hamını fəlakətə sürükləyir. Hər öz nəslini xilas etməyə cəhd edəndə, bütün xalq olaraq məhv olur. Kəramət bunun fərqi deyil.

Mənə bir sual düşündürür: Kəramət yaxşı bir yazıçı olmağa cəhd etməkdənsə, niyə pis bir deputat olmaq istəyir? Axı, həqiqi deputat olmaq olduqca çətin, məsuliyyətli, əzabverici bir işdir. Və bir insanın deputat olması özündən çox seçicinin əhval-ruhiyyəsinə, bizim kimi cəmiyyətlərdə hakimiyyətin icazəsindən, amma gözəl bir yazıçı olmaq yalnız insanın özündən, onun istedadından və zəhmətindən asılıdır.

Kəramət özündən asılı olanların dalınca yox, başqalarından asılı olanın dalınca niyə gedir?! Və onun bütün seçki macəraları da burdan başlayır. Adam həm yazıçı, həm Tik-Toker, həm deputat, həm jurnalist, bir sözlə hər şey olmaq istəyir. Bir insan bir şeydə çox irəli gedə bilər, çox şeydə yox. Kəramət də deputat arzusunda çox uzağa gedə bilmir. Getməyi cəhənnəm, həm də başına seçkilərdə iştirakdan qaynaqlanan maraqlı macəralar gəlir. Bəs nə bilmişdin, icazəsiz deputat olmaq asandır?!

Yadıma Bəhlül Danəndə düş-

vermə"nin fəlsəfəsi

dü. Bir gün Bəhlul qardaşı Harunun taxtı olan otağa girir. Görür, taxt boşdu, keçir taxtda oturur. Fərraşlar bunu gören kimi Bəhlulu döyməyə başlayırlar. Bəhlulun şivəni sarayı ağzına alır. Harun ər-Rəşid səsə otağına gəlir. Görür ki, qardaşını fərraşlar kətkəleyir. Onlara kənara çəkilməyi əmr edir. Qardaşını əzizləyə-əzizləyə soruşur: "Səni çox döydüklərinə görə belə fəryad edirdin?!" Bəhlul cavab verir: "Yox qardaş, ona fəryad edirdim ki, mən bir neçə dəqiqə sənin taxtında oturduğuma görə bu qədər döyüldüm, sən bütün ömrün boyu bu taxtda oturmusan, indi gör axirət aləmində sən nə qədər kətkənlənəcəksən, sənin gününə ağlayıram".

Azərbaycanda deputat seçkilərində adamın başına bu qədər iş gəlsə, gör deputat olduqdan sonra başı nələr çəkir. Kəramət deputat ola bilmədiyindən, bunlardan bixəbərdir.

Kəramət sevimli qızın postel sifarişi ilə deptutalığa çıxır və dərhal da deptutalığın keşiyini çəkənlərin kətkəyi ilə üzleşir.

Kəramətin "Səs" romanı həm də xalqımızın səsvərmə fəlsəfəsinə aydınlıq gətirir. Azərbaycanlılar nəyə görə deputatlığa namizəd olur və kimə, niyə, necə səs verir? Əlbəttə, birinci təəssübə görə - hərə öz qohumuna. Axi, xalqımız demişken: "Təəssübü ite atıblar, it yeməyib".

Haşiyə çıxım ki, mən həmişə bu atalar misalını eşidəndə düşünürəm, görəsən, it bu təəssübü niyə yeməyib - pis bir şey olduğuna görə, yoxsa?..

İkincisi, üzgörməliyə görə. Hər gün üz-üzə gəldiyin qonşularına, dostlarına səs verməsən, sabah onların üzünə necə çıxarsan?!

Üçüncüsü, şəxsi tamahına görə. Yəni kim bir şey versə, ona. "Əl əli, əl də üzü yuyar" prinsipi. Vəd verənlərə o qədər də qiymət verilmir. "Kor at özünə kor nalbənd seçir". Axi, kor korun ətəyindən tutmayana qədər hamı bilikdə uçurumdan aşağığı dıqırlana bilməz.

Kəramət "Səs" romanında atası ilə özünün eyni vaxtda deputat seçkilərində iştirakından yazır və tandem də nəsil problemini çox məharətlə gündəmə gətirə bilir. Atası bir, Kəramət başqa bir yolla deputat olmağa cəhd edir. Elə bu cəhddə də biz çox aydın şəkildə nəsil problemini görürük. Həm də çox maraqlı. Çünki iki yaradıcı insan - ata və oğul fərqli nəsiləri təmsil edir. Kəramət bir vaxtlar Cəlil Məmmədquluzadəyə dil uzadanda, atası onun adından üzr istəməyə məcbur olmuşdu. Seçkilərdə də ata köhnə kişilərə xas təmkinlə, Kəramət yeni nəsle xas çılğınlıqla ətrafdakılara reaksiya verir... Nə qədər olmasa da, nəsil yaxınlığı var. Kəramətin vecinə deyil, o, bəzən danışib, sonra düşüncələrindədir. Çünki yara-



dıcı adam ilhamla yaratdığına görə, yaradıcılıq anında ağıl dincə qoyulur. Elə ki, ilham öz işini qurtardı, ağıl başlayır ilhamın verdiklərini saf-çürük etməyə, bazara yararlılığı müəyyən etməyə.

Kəramətin deputatlığa gedən yolu yataqdan başlayır. Sevgilisi ilə ehtiraslı anlar yaşadığından sonra, ehtiras kəllə-çarxa vurur, sevgilisi "sən mənə hakim ola bilmisən, xalqa niyə hakim olmayasan?" məntiqi ilə Kəramətə deputat olmağı sifariş verir. İnsafla desək, yanılmaz da, zəhmət pəşiyin könlü samanlıqda olanda, it də vurub ora salanda hər şey asan görünür. Kəramət sevgilisinin təklifini göyde tutur. Axi, ucdan-qlağdan deputat mandatının aşnalarına və saxlamalara hədiyyə kimi verildiyi haqqında çox eşidib. Mandatı olanların beş-alt məşuqə saxladığını bilir. Burada bir şəxsin intim həyatı ilə sosial həyatının necə iç-işə olduğu aydın boyalarla oxucuya çatdırılır.

Kəramət əsərində bir tərəfdən özünün deputat olmağına, digər tərəfdən bir qadınla qeyri-qanuni yaşamağına haqq qazandırır. Əslində, "Cuppulu" adlandırdığı və qeyri-qanuni yaşadığı qız Kəramətin iç aləmi, onun deputat olmağa cəhdi xarici aləmdir. Hər ikisi ehtirasla bağlıdır. Yəni Kəramətin deputat olmaq arzusu da, əslində, intim həyatının uzantısından başqa bir şey deyil. "Deputatlığın verdiyi imkanlarla istədiyin gözəlçə ilə qeyri-qanuni yaşamaq olar" fəlsəfəsi Kəramətə hakim olub. Kəramət bu firsəti niyə əldən verməlidir ki?!

Kəramət zahirdə özünü küçələrdə kitabxanadan gənc yazıçı kimi təqdim edir... bir yaradıcının öz əsərlərini satması qədər normal bir şey yoxdur. Amma Kəramət həm kitablarını satır, həm də bunu cəmiyyətdəki ədalətsizliklərə bir

üşyan, bir mübarizə kimi təqdim edir. Əksinə, Kəramətin kitab satması onun sadəliyindən daha çox mürəkkəbliyindən xəbər verir. Biz bunu "Səs" romanında daha aydın şəkildə görürük.

Kəramət seçki kampaniyasında özünə qarşı yönəlmiş qüvvələrin seçkilərə "Kəramətə səs vermə" çağırışlarının şahidi olur.

Kəramət deputat olmağa cəhd edərkən məruz qaldığı qeyri-qanuni hallarla "Cuppulu" ilə qeyri-qanuni əlaqələri arasında bir rabitə görmür. Əslində, deputat seçkilərinin saxtalaşdırılması ilə bir qadınla qeyri-qanuni yaşamaq, yəni ailə həyatını saxtalaşdırmaq arasında heç bir fərq yoxdur. Hətta valideynlərinin "Cuppulu"nu bir gəlin kimi qəbul etməmələrini də anlama bilmir. Sən bir qadınla qeyri-qanuni yaşayıb qanunu pozursan, biri də qanunu pozaraq qeyri-qanuni yollarla deputat olur. Həqiqət bu qədər acı və bir o qədər də sadədir...

Və "səsvərmə" ilə "səs vermə"nin fərqi varmamağa başlayır. Ona görə də belə nəticəyə gəlir: "Səs səsdir, onu itirdinsə özünü, cəmiyyəti və ən axırda vətəni itirirsən...". Kəramət bu mənəvi böhrandan xilas yolunu, əslində, onu bu böhrana salan "Cuppulu"larda görür. Kəramətin ümidi onu bu günə qoyanlara qalib, cəmiyyətin də ümidi onu ümitsiz buraxanlara qaldığı kimi.

Kəramət deputat olmaq iddiasını alternativ Çingizə "iç etməklə" əsaslandırmağa cəhd edir. Halbuki, deputat olmaq istəyən alternativ kim olmasından çox, özünün kim olması ilə seçilməlidir.

Romanda Kəramət öz istedadı çərçivəsində öz alternativini "ağ yuyub, qara sərir". Özünün sarkazmı ilə həm soldan, həm sağdan hücum edir, Çingizdə iştahat qoymur. Əslində, Kəramət düz etdiyini düşünür, özünü deputatlığa daha layiqli hesab etdiyindən, bu posta layiq hesab etmədiyi, amma saxta yolla deputat olacaq birisini

biabir etməkdə özünü haqlı sayır.

Kəramət deputat olmağa cəhd edərkən məruz qaldığı qeyri-qanuni hallarla "Cuppulu" ilə qeyri-qanuni əlaqələri arasında bir rabitə görmür. Əslində, deputat seçkilərinin saxtalaşdırılması ilə bir qadınla qeyri-qanuni yaşamaq, yəni ailə həyatını saxtalaşdırmaq arasında heç bir fərq yoxdur. Hətta

valideynlərinin "Cuppulu"nu bir gəlin kimi qəbul etməmələrini də anlama bilmir. Sən bir qadınla qeyri-qanuni yaşayıb qanunu pozursan, biri də qanunu pozaraq qeyri-qanuni yollarla deputat olur. Həqiqət bu qədər acı və bir o qədər də sadədir.

Biz özümüzdən başlamadıqca, heç vaxt cəmiyyətdə nəse edə bilmərik. Arximed deyir: "Dünyanı yerindən tərpətmək istəyən insan özünü yerindən tərpətməyi bacarmalıdır". Bizim üçün özümüzü tərpətməkdən daha çox cəmiyyəti tərpətmək buna görə asan gəlir. Bəzən özümüzün gözümüzdəki tükü seçmədiyimizdən ki, nə baş verdiyini anlama bilmirik.

"Səs" romanının ilk səhifəsindən "Cuppulu" ilə yatağa girən Kəramətin sonra qatıldığı seçkilərdə kənara atılması məntiqi və ədalətli sonluqdur. Zəhmət ona deputat olmağı beyninə salan qeyri-qanuni yaşadıq "Cuppulu" bunu deputatın qeyri-qanuni imkanlarından istifadə etmək firsəti ilə

izah edir. Kəramət intim ehtirasla siyasi ehtirasın sərhədlərini ayırd edə bilmir. Xoşuna gələn hər şeyi qeyri-qanuni əldə etmək cəmiyyətin xəstəliyidir, ona görə, Kəraməti qınamaq olmur. O, sanki Azərbaycan cəmiyyətinin güzgüsü kimi çıxış edir. Bu güzgüdə hər bir oxucu özünü görə bilir. Elə buna görə, Kəramət kitabı son söz kimi yazır: "Biz buyuq - saxta, gerçəyi, acısı, şirini ilə... Kitabı açın və ona güzgü kimi baxın. Özünüzü mütləq görəcəksiniz". Buna əlavə edim ki, ya namizəd, ya seçici, ya seçki komissiyasının üzvü, ya seçki saxtakarlığını qoruyan polis, ya da taleyinə laqeyd qalan və səsvərmədən yayınan birisi kimi.

Kəramətin "Səs" romanında çox nəhəng bir mövzu fərdi davranışlarımızdakı qeyri-qanuniliklə ictimai həyatımızda qeyri-qanuniliyin bir-biri ilə nə qədər sıx bağlı olduğu ortalığa qoyulur. Bəlkə də heç Kəramət özü də bunun fərqi deyil. O, özünün can rahatlığı və ehtirasını söndürmək üçün bütün qeyri-qanuni hərəkətlərində özünü haqlı saysa da, cəmiyyəti idarə edənlərin öz rahatlıqları üçün seçkiləri saxtalaşdırmaları ilə barışa bilmir. Yəni Kəramət dissonans vəziyyətinə düşüb, bir cür düşünür, başqa cür hərəkət edir. Məşhur filosof İnqə deyir ki: "İnqilab ya şüurlarda olacaq, ya da olmayacaq". Fərdləri pozulmuş cəmiyyətin bütünlüklə pozğun olmaması təəcüblüdür, nəinki pozğun olması.

Romanda Kəramət bəlkə də fərqi varmamaq belə bir problemə aydınlıq gətirir: ictimai pozğunluğun kökü fərdi pozğunluqlardadır.

Hər bir əsər bir yazıcının səsidir. O, bu səsi ilə insan zövqlərini, düşüncələrini formalaşdırmağa cəhd edir. Əsəri oxuyub sevən oxucu da, əslində, yazıcının öz əsərində qaldırdığı səsə səs vermiş olur, yəni özünü yenidən həmin əsərə uyğun formalaşdırır: "Həyyan iyləşə iyləşə, insan səsləşə səsləşə". Saxta səs saxta cəmiyyət formalaşdırır. Saxta cəmiyyət öz üzvlərinə əzabdan başqa bir şey verə bilmir və verə bilməz.

Kəramətin "Səs" romanı haqqında düşüncələrimi onun romanının başlanğıcında diqqəti çəkən cümlələrlə bitirmək istəyirəm. O yazır: "Bəlkə də insanı ən çox yoran, əldən salan, kədərləndirən, ona yaşamağa imkan verməyən arzulardır". Mən belə düşünürəm. Əksinə, "Quş qanadla uçar, insan diləklə". Arzu insanı bu vahiməli həyatda inadla yaşamağa kömək edən yeganə insani hissidir. İnsan arzularından qabaq ölür. Kəramətin dedikləri saxta arzulara aiddir. Həqiqətən, insan nə qədər əsassız arzulara dalır, bir o qədər yorulur, əzab çəkir. Çünki gücü çatmadığı daşı qaldırmağa cəhd edir və gücə düşür. Elə bizim cəmiyyətimizi də yoran, onda insanı vahiməyə salan proseslərin getməsi də məhz mənəviyyatdan başlayıb, sosial həyatda başa çatmayan saxtakarlıqla bağlıdır. Kəramət də "Səs" romanında bu saxtakarlığı öz təcrübəsində bədi dilə, özünəməxsus tərzdə təsvir etməyə cəhd etmişdir. İnsafən, buna nail də olmuşdur.

Uğurlar yazıçı Kəramət, əlvida deputat ola bilməyən Kəramət!

Sərdar CƏLALOĞLU



ABŞ Ukraynani Putina təslim edir?

Conson Ukraynaya yardım qanununu "dəfn edir", Zelenski isə...

Nə qədər ikrah doğuran mənzərə olsa da, realıq ondan ibarətdir ki, ABŞ Ukrayna kimi fədakar xalqı və dövləti Rusiya işğalı qarşısında aciz, müdafiəsiz duruma salmaqla məşğuldur. Trilyonlarla dövlət büdcəsi və dünyanın birinci iqtisadiyyatı olan Amerikanın Ukraynaya cəmi 61 milyard dollarlıq yardım ayırmağa, kobud desək, "canı çıxır". Bu yardımı gah sərhəd, gah miqrasiya, gah seçkilər, gah da daxili siyasi mübarizəyə aid digər iyrənc oyunların "quyruğuna bağlayırlar"...

ABŞ Konqresinin respublikaçı və "trampçı" spikeri Mayk Conson hələ yanvarın 30-da keçirdiyi mətbuat konfransında iddia edib ki, guya Respublikaçıların Ukraynaya əlavə maliyyə ayrılması ilə bağlı yaratdıqları süni maneələr Donald Trampın seçkilərdə qalib gəlməsinə kömək məqsədi daşıyır. Yəni, bu süründürməçiliyin və iyrənc siyasi oyunun, rəzalətin arxasında Trampa dəstək məsələsi durmur. Ancaq hər kəsə gün kimi aydındır ki, hər şey Consonun dediyinin tam əksinədir və ABŞ faktiki olaraq, bütün dünyada demokratiyanın, irtica və işğalla mübarizənin, deməli, həm də bütünlükdə bəşəriyyətin taleyini daxili siyasi çekişmələrə, mənafe davasına qurban verir...

Conson bildirib ki, o, Senatın Ukrayna və İsrailə yardımı ehtiva edən 118 milyard dollarlıq sərhəd təhlükəsizliyi qanun layihəsini səsverməyə çıxarmayacaq. Yəni, Senat bu qanunu qəbul etsə də, həmin qanun Konqresdən nəinki keçməyəcək, ümumiyyətlə, bu orqanda müzakirəyə çıxarılmayacaq. Bu isə, Ukraynaya edilməli olan 61 milyard dollarla bağlı ümidlərin dəfn edilməsi deməkdir.

Conson özü "Twitter"-ində yazıb: "Bu qanun layihəsi gözlədiyimizdən də pisdir və Prezidentin yaratdığı sərhəd fəlakətinə son qoymağa belə yaxınlaşmır". Ardınca, qeyd edib ki, bu qanun layihəsi "Nümayəndələr Palatasına gələndək öləcək".

Xatırladaq ki, Ağ Ev daha əvvəl bildirmişdi ki, sözügedən qanun ABŞ Konqresi tərəfindən qəbul edilənə qədər Ukraynaya yeni hərbi dəstək üçün pul yoxdur. Bu, yaxın gələcəkdə Ukraynani Rusiya ilə təbətək qoymağdır...

Bundan əvvəl Mayk Conson bildirmişdi ki, gələn həftə İsrailə hərbi yardım məsələsi cənub sərhədi ilə bağlı qərardan ayrıca layihədə nəzərdən keçiriləcək. Bu, o deməkdir ki, "İsrailə kömək edirik, Ukraynaya yox!". Doğrudur, ABŞ Prezident Administrasiyası bununla razı deyil və bəyan edib ki, Ukraynaya kömək edilmədən İsrailə dəstək qanun layihəsini dəstəkləmir. Ağ Ev həmçinin qeyd edib ki, onlar Konqreslə Ukrayna və İsrail üçün ayrıca layihədə maliyyə ayrılması imkanını müzakirə etmirlər.

Göründüyü kimi, demokratlarla respublikaçılar "kəllə-kəlləyə" gəlməkdə davam edirlər, ortalıqda qalan isə Ukraynadır...

Bununla yanaşı, Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski İtaliyanın RAİ kanalına müsahibəsində ABŞ-nin gələcək dəstəyinə ümid etdiyini bildirib və bu dəstək azalarsa, "yeni geosiyasi gündəmin yaranacağı" barədə xəbərdarlıq edib: "Respublikaçılar Partiyasında radikal səslər var, lakin Ukraynani dəstəkləyənlər də az deyil. Mən inanmaq və ümid etmək istəyirəm ki, ABŞ-də dəyişikliklər baş verərsə, Ukraynaya dəstək xətti eyni qalacaq. Qərarı ABŞ xalqı verir, lakin onlar Ukraynaya yardımı azaltmaq niyyətindədirlərsə, o zaman yeni geosiyasi gündəm yaranacaq. Putin müdafiəmizi yaracaq, irəli gedəcək və o qədər də asanlıqla dayanmayacaq". Təəssüf ki, Zelenskinin dediklərində həqiqət payı kifayət qədər yüksəkdir. Buna baxmayaraq, ABŞ öz tarixinin bəlkə də ən rəzil dövrünü yaşayır və Ukraynanın yox, həddindən artıq yaşlı, demensiya, şizofreniya və digər aşkar xəstəlik əlamətləri olan iki qeyri-adekvat "namizədin" mübarizəsinin hayındadır...

RƏŞAD

İrəvan sülh istəyirsə, Bakının şərtlərini yerinə yetirməlidir

(Əvvəli səh 3-də)

"Yalnız sülh sazişinin imzalanması ilə iş bitmir, Ermənistanın ərazi iddiaları hüquqi sənədlərdən də çıxarılmalıdır"

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sülh üçün Ermənistanın konstitusiyası və müstəqillik bəyannaməsinin dəyişdirilməsi şərtini irəli sürdüyünü vurğulayan siyasi şərhçi Asif Nərimanlı də bu qənaətdədir ki, hətta Nikol Paşinyan sülhə imza atsa belə, hakimiyyət dəyişikliyi baş verəndə yeni qüvvələr konstitusiyaya əsasən ərazi iddialarını yenidən davam etdirəcək: "Ermənistan konstitusiyası müstəqillik bəyannaməsinin müddəalarının yerinə yetirilməsini vəzifə olaraq müəyyənləşdirir. Müstəqillik bəyannaməsində isə qondarma "miatsum" ideyası ilə Azərbaycana, "Qərbi Ermənistan" iddiası ilə Türkiyəyə qarşı iddia irəli sürülür. Bu iddialar konstitusiyadan götürülmədiyi təqdirdə sülh sazişinin imzalanması mümkün deyil. Hətta Paşinyan hakimiyyəti sülhə imza atsa belə, hakimiyyət dəyişikliyi baş verəndə yeni qüvvələr konstitusiyaya əsasən ərazi iddialarını yenidən davam etdirəcək. Bu baxımdan, təkə sülh sazişinin imza-



Asif Nərimanlı:
"Ermənistanda yeni konstitusiyanın qəbulunun müzakirəsi Azərbaycanın tələbinin nəzərə alındığını göstərir"

Nikol Paşinyanın işi asan olmayaacaq, lakin Ermənistanın mövcudluğu üçün çox seçimləri yoxdur".

"İrəvan Fransanın təhriki ilə hərbcilərimizin mövqelərinə hücum edib yüksəkliklərə nəzarəti geri qaytarmaq istəyirsə, bunun Ermənistan üçün ağır nəticələri olacaq"

Hazırda gündəmi zəbt edən mövzulardan birinə, daha dəqiq

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sülh üçün Ermənistanın konstitusiyası və müstəqillik bəyannaməsinin dəyişdirilməsi şərtini irəli sürdüyünü vurğulayan siyasi şərhçi Asif Nərimanlı də bu qənaətdədir ki, hətta Nikol Paşinyan sülhə imza atsa belə, hakimiyyət dəyişikliyi baş verəndə yeni qüvvələr konstitusiyaya əsasən ərazi iddialarını yenidən davam etdirəcək...

lanması ilə iş bitmir. Ermənistanın ərazi iddiaları hüquqi sənədlərdən də çıxarılmalıdır".

Artıq rəsmi Bakının bunu tələb kimi irəli sürdüyünü deyən siyasi şərhçinin sözlərinə görə, Ermənistanda yeni konstitusiyanın qəbul edilməsi müzakirələrinin başlanması Azərbaycanın tələbinin nəzərə alındığını göstərir: "Paşinyan "dördüncü respublikanın" anonsunu verib. Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi ideyasının yer aldığı müstəqillik bəyannaməsindən imtina edəcəklərini, yeni konstitusiyaya qəbul olunacağını bəyan edib. Və müxalifətin "bütün bunlar Əliyevin Ermənistanın qarşısına qoyduğu tələblərdir" iddiasını da təkzib etməyib. Odur ki,

desək, Fransanın Azərbaycana qarşı ildırımsürətli müharibə planı hazırlamasına gəlincə, "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu hesab edir ki, əgər Ermənistan Fransasının təhriki ilə Cermux istiqamətində Azərbaycan hərbcilərinin mövqelərinə hücum edib yüksəkliklərə nəzarəti geri qaytarmaq istəyirsə, bunun Ermənistan üçün ağır nəticələri olacaq: "Birincisi, Azərbaycan ordusu həmin yüksəkliklərin qarşı tərəfin nəzarətinə keçməməsi üçün qarşı tərəfə dağıdıcı zərbələr endirəcək, pilotsuz uçuş aparatları yenidən işə düşəcək. İkincisi, 8 kəndimizlə bağlı danışıqları davam etdirməyə ehtiyac qalmayacaq, ordumuzun həmin



Elxan Şahinoğlu:
"Paşinyan anlamalıdır ki, yüksəklikləri geri qaytarmaq avantürası ona və ölkəsinə baha başa gələcək, Paris və Azərbaycana qarşı mümkün sanksiyalar onu xilas edə bilməyəcək"

kəndlərə daxil olmasına əngəl qalmayacaq. Üçüncüsü, Ermənistanın Qərbi Zəngəzuru itirmək təhlükəsi artacaq. Aydındır ki, Ermənistanın təxribat planı varsa, bundan əvvəl İrəvan dostları ilə birgə Azərbaycana qarşı dezinformasiya mexanizmini işə salacaq. Yəni, təxribat günü xəbər yayacaqlar ki, guya birinci atəş açan Azərbaycan hərbciləri olub və erməni hərbciləri bu səbəblə "ərazilərini" geri qaytarmağa çalışıblar. Bu dezinformasiya Ermənistan və onun havadarlarına ona görə lazım olacaq ki, beynəlxalq aləmdə Azərbaycana qarşı sanksiya tətbiqini həyata keçirə bilsinlər".

Politoloq əlavə edib ki, strateji yüksəkliklərin geri qaytarılması Ermənistan üçün həyati əhəmiyyət daşıyır, çünki Azərbaycan ordusu həmin yüksəkliklərdən Ermənistanın şəhərlərinə, hava limanlarına və yollarına nəzarət edir: "Bu Ermənistan hökumətini və generallarını ciddi narahat edir. Onlar bu haqda açıq danışmasalar da, bilirlər ki, Azərbaycan danışıqlar yolu ilə həmin yüksəklikləri geri qaytarmayacaq. Baş nazir Nikol Paşinyan buna görə sülh sazişinin imzalanmasını yubadır. Çünki sülh sazişi də həmin yüksəkliklərin Ermənistanla təhvil verilməsini təmin etməyəcək. Ancaq Nikol Paşinyan onu da anlamalıdır ki, yüksəklikləri geri qaytarmaq avantürası ona və ölkəsinə baha başa gələcək, Paris və Azərbaycana qarşı mümkün sanksiyalar onu xilas edə bilməyəcək".

Vazeh BƏHRAMOĞLU

Qəzza münaqişə-sini törədən-lərin əsas heyəti mə-lumdur. Yəni bu, Rusiyanın təşəbbüsü və Tehranın fəal təş-kilatçılığı ilə reallaş-dırılan strateji əhə-miyyətli bir münaqi-şədir. Başqa sözlə, illərlə mövcud olub, son illərdə yatmış olan bu təhlükəli "vulkan"ı alovlandı-rıb püskürdən Rusi-ya və İrandır.

(Əvvəli ötən sayımızda)

Cənubi Qafqazda Türkiyə və Azərbaycanın Rusiya ilə münasibətində dəqiq və səmərəli mövqe tutması təkcə Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş torpaqlarının azad edilməsi ilə nəticələnmədi. Ermənistanın işğal etdiyi torpaqlarımızda 30 il ərzində fransız və fars hərbi mütəxəssislərinin yaratdıqları müasir müdafiə istehkamları torpaqlarımızın həmişəlik ilhaq edilməyi ilə yanaşı, fransızların Cənubi Qafqazda hərbi mövcudluğunu və Tehran rejiminin təklənib, düşmənin blokadasında qalaraq zəifləyən Azərbaycanı öz əsarətinə almaq planlarını ciddi və əsaslı şəkildə pozmuş oldu. Bu gün Fransıyanın Azərbaycana qarşı düşmənin münasibəti sərgiləməsi, təkcə prezident Makronun daşnak mənşəli erməni əsilli olması ilə bitməyib, Azərbaycan dövlətinin öz qələbəsi ilə Fransanın Cənubi Qafqazdakı dövlət maraqlarının qarşısına ciddi sədd çəkməsindən qaynaqlanır.

Tehran rejiminin ölkə daxilində türk məniyyətinin məhv edilməsi üçün bütün istiqamətlərdə sərt hücum keçməsinin də bir səbəbi şovinist fars faşizminin əzəli və əbədi türk düşmənciliyi olsa da, məsələnin digər tərəfi Azərbaycanın bu ağır və təhlükəli vəziyyətdən şərəflə çıxaraq Tehran rejiminin bu niyyətlərinin üstündən birdəfəlik xətt çəkib, güclənməsindən keçirdiyi qorxu hissi ilə bağlıdır. Bu gün Tehran rejiminin rəhbərləri «qorxutmaq üçün hü-rüb, qorxusundan quyruğunu bu-layan» itlərin durumundadır. Lakin, bütün hallarda erməni xislətli şovinist fars faşizmi ən azından "Pəriya" adlanan kiçik daxma-sında çərçivələnər və onlardan istənilən gözlənilməz cinayətlər törətmələrinin gözlənilməsi çox realdır.

Qəzza münaqişəsinin yaratdığı beynəlxalq durumda maraqlı olan cəhətlərdən biri də dünya ağılığına iddialı olan namizədlərdən Çinin Rusiya-ABŞ arasında gedən Ukrayna, Cənubi Qafqaz, Qəzza toqquşmalarında bu proseslərə yanaşması və müdaxilə formalarıdır. Çinin bu proseslərə yanaşmasının ümumi məzmununu Uinston Çorçilin tərzində ifadə etsək, Çin Rusiyanı tabutda, ABŞ-ı və bütövlükdə Qərbi cərahiyyə stolunun üstündə görməyi

Qəzza münaqişəsinin hansı tərəfləri var?



Və yaxud Cənubi Qafqaz uğrunda savaş nə ilə sonuclana bilər...

arzulayır və onun bu proseslərə yanaşması və davranışları məhz bunu göstərir.

Belə ki, bir milyard yarım əhali üçün bu gündəki ərazisi çox azlıq edən Çin Rusiyanın məğlub olub, parçalanacağı halda Uzaq Şərqdən tutmuş Qazaxıstan sərhəddinə qədər uzanan və dünyanın faydalı qazıntıların, o cümlədən strateji materiallarının 40 faizini özündə ehtiva edən Rusiya ərazilərini işğal etməyə böyük imkanları olan yeganə real namizəddir. Rusiyanın parçalanması məsələsində ABŞ-ın, ümumilikdə Qərbin ən çox qorxduğu, onları Rusiyaya qarşı həddən artıq radikal addımlar atmaqdan çəkini-dən əsas məsələ də budur. Çinin Rusiyanın Qərblə toqquşmaları barədə ikitərəfli danışıqlarda «qorxma-qorxma» deyərək, reallıqda isə bu toqquşmalarda Rusiyaya kömək üçün heç bir əhəmiyyətli və real addımlar atması-nın əsas səbəbi də budur. Əlavə səbəbi də Çinin Qərbin qabaqcıl texniki, texnoloji potensialından, iqtisadi əlaqələrindən faydalanmasıdır.

Rusiya da bütün bunların fərqindədir. Bu baxımdan da dünyanın bu gündəki hərbi, iqtisadi, siyasi durumunda Rusiyanın parçalanması, Qərbin Cənubi Qafqaza daxil olub, burada hegemon mövqe tutması, eləcə də Çinin Rusiyanın tərkibində olan türk milli ərazilərini işğal edib, həmin ərazilərin əsil sahibləri olan türklərə də Uyğur türklərinə yaşatdıqları faciə və qətlamları yaşatması heç bir halda ümumtürk milli maraqlarına cavab vermir. Yəni bu gün biz hə-

min torpaqların və türk toplumlarının Çinin əsarətinə düşməyindən, hələ Rusiyanın əsarətində olmasına üstünlük vermək zorundayıq. Bu günün reallıqlarında Türk-rus bərabər hüquqlu əməkdaşlığı ümumtürk milli mənafeləri baxımından türk millətinə daha sərfəlidir.

Türklərin iqtisadi, ictimai, elmi, texniki inkişafına gəlincə isə, bunu ancaq biz özümüz, türk cəmiyyətinin bütövləşməsi və müasir tələblərə cavab verən iqtisadi-ictimai quruluş yaratmaqla əldə etməliyik. Çünki dünyanın heç bir güclü milləti heç vaxt gəlib bizə azadlıq, inkişaf hədiyyə etməçək. Biz bunu başqa millətlərdən umunca, daha ciddi əsarətə və geriliyə məruz qalmaqla, bir millət olaraq tarixin səhnəsindən yox olmağa məhkum olacağıq.

Bütün bunların fonunda ən böyük təhlükə isə Azərbaycanın daxilində 32 ildən bəri gedən proseslərin nəticəsi olaraq yaranmış sosial durumdan irəli gələn vəziyyətdir. SSRİ dağılarkən onun xarabalıqları üzərində, o cümlədən Azərbaycanda yaranmış başıpo-zuqluq, anarxiya şəraitində müxtəlif kombinasiyaların sonluğu olaraq hakimiyyətə gələn H.Əliyevin ölkədə dövlət quldarlığı quruluşunun ən mürtece formalarından biri olan tayfa quldarlığı quruluşu qurdu. O dövrdə Azərbaycan ətrafındakı geosiyasi şəraiti və ölkənin daxili durumunu nəzərə al-dıqda bu quruluş vəziyyətdən yeganə çıxış yolu olmasa da SSRİ KQB-də yetişib formalaşmış bir kadr başqa bir quruluş qura bil-məz və qurmaq istəməzdi də. La-

kin onun özünün dediyi kimi «Azərbaycan xalqı dözümlü xalqdır, və ərazilərimiz düşmənin işğalından azad olana qədər dözüb də. Ölkə ətrafında mövcud olmuş geosiyasi şərait, həm də cəmiyyətin ölkə daxilindəki sosial və siyasi durumu da əsaslı şəkildə dəyişib.

Belə ki, 32 il öncə dünya ölkələrinin zehində SSRİ gücü qorxusu olduğundan, heç bir dövlət keçmiş SSRİ ərazisi olmuş yeni dövlətlərə Rusiyanın razılığı olmadan birbaşa açıq hərbi, siyasi müdaxilə etməyə cürət edə bilmirdi. Bu gün isə, xüsusilə Rusiyanın Ukraynaya təcavüzü nəti-cəsində bu ölkənin hərbi gücü haqqındakı mif dağılmış, Qərb onu həm Ukrayna, həm də Cənubi Qafqazdan sıxışdırıb çıxarmaq üçün bütün mümkün imkanlarındən istifadə edir. Üstəlik, yüz illərdən bəri rus imperiyasının əsarətindən qurtarmağa israrlı olan bu dövlətlər son otuz il ərzində Qərb və dünyanın başqa dövlətləri ilə müstəqil iqtisadi, hərbi, texniki, siyasi, diplomatik əlaqələr qurmuş, bu əlaqələri xeyli səviyədə möhkəm əsaslar üzərinə qoya bilməmişlər. Bu əlaqələri qadağan və ya məhv etmək zəifləmiş Rusiyanın imkanı xaricindədir.

Bununla belə, Azərbaycanın ətrafında Azərbaycana iqtisadi, hərbi fəlakətlər gətirə biləcək güclərin öz mənafeləri əsasında şərti olaraq qruplaşmış ölkələr arasında ölkənin ərazilərini də ehtiva edən Cənubi Qafqaz uğrunda mübarizəsi hələlik birbaşa hərbi müdaxilə müstəvisinə daxil olmasa da, iqtisadi, siyasi müstə-

vilərdə tam sürətlə getməklə yanaşı, hərbi hazırlıqlar görülməsi də reallıqdır. Bu proseslərin gedişində bəzi məqamlarda Azərbaycanın birbaşa zərbədən yayınması ölkə rəhbərliyinin diplomatik, siyasi gedişindən asılı olsa da, bütövlükdə bu proseslərin məzmunu və mahiyyətinə əsaslı surətdə müdaxilə və dəyişiklik etmək Azərbaycan kimi kiçik ölkənin imkanları xaricindədir. Bu mübarizədə Cənubi Qafqazın kiçik olan dövlətlərinin Rusiya öz mahiyyətinə uyğun quldarlıq quruluşu olaraq öz çevrəsində saxlamağa, Qərb isə özünü hamıya «demokratiya etalonu» kimi sırıyaraq «azad seçkilər» vasitəsilə özlərinə «adəbəxan demokrat» birisini hakimiyyətə gətirib, ölkəni öz əsarətinə alıb, istismar etməklə, öz çevrəsində saxlamağı hədəfləyir. Azərbaycan ətrafında və daxilində baş verən və verə biləcək bütün proses və ssenariləri təhlil etdikdə məlum olur ki, bütün bu təhlükələrdən yayınmağın əsas, yeganə yolu ölkədə vətəndaş-hakimiyyət birliyinin təmin edilməsidir. Mövcud quruluşun qalması və ya onda islahatlar adı ilə kosmik dəyişikliklər edilməsi də bu birliyi yarada bilməz.

1986-87-ci illərdə M.Qorbaçov bir çıxışında partiya və dövlət piramidasındakı silahdaşlarına müraciətlə dedi ki, - «Tovarihi! Seqodnə lödi otkrovenno nazıvaöt nas faşistam!» (Yoldaşlar! Bu gün insanlar bizi açıq-açıqına faşist adlandırırlar). Onun bu sözləri həmin dövrdə vətəndaşların mövcud dövlətə münasibətini real əks etdirirdi. Bu gün Azərbaycanda da dəqiqliklə həmin vəziyyət yaranıb. Çünki son 32 ildə hakimiyyət-vətəndaş arasında o qədər böyük və dərin uçurum, inamsızlıq yaranıb ki, bunu ancaq bir tərəfdən vətəndaşın azadlığı və inkişafını Qərb ölkələrinin saxta «azadlığından» daha səmərəli təmin edib qoruyan, digər tərəfdən hakimiyyətin əsas tələblərini qane edə bilən quruluş edə bilər. Belə bir quruluş modelini isə nə dövlət piramidasının pillələrində qərarlaşmış məmurlar, nə də həttə elmləri belə, yuxarıdan verilən göstərişlərə uyğunlaşdırmağa vərdis etmiş ən yüksək titullu «alimlər» hakimiyyətə təqdim edə bilməyəcəklər. Çünki xırmanda dövrə vurmağa adət etmiş atlar cıdırı çıxarıldıqda belə, qırmançı görün kimi qabağa qaçmaq əvəzinə, yerində dövrə vurmağa başladılar kimi, gözlərini döyə-döyə yuxarıdan verilən göstərişi gözləyəcək, ən yaxşı halda isə ancaq bu quruluşun başqa formasını nəzərdə tutan təkliflər irəli sürəcəklər. Ölkəyə isə hakimiyyətin və vətəndaşların əsas tələblərinin ortaq, yeni hər iki tərəfi qane edəcək bir quruluş modeli qoymaq zəruridir.

Şapur QASIMI

30 ildir Azərbaycanda yaşayır, 4 övladı var, vətəndaşlıq verilmir

Goranboy sakini həyat yoldaşına vətəndaşlıq verilməməsi ilə bağlı rəsmi qurumları ittiham edir



Goranboy rayonu, Tatarlı kənd sakini Nuraliyev Elçin Novruz oğlu tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi deyir ki, Qazaxıstan vətəndaşı olan həyat yoldaşı ilə birgə 30 ildir Azərbaycanda yaşasalar da, xanımını ölkə vətəndaşlığına qəbul etmirlər:

"Mən, Nuraliyev Elçin Novruz oğlu, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimi işıqlandırarsınız.

30 ildir Qazaxıstan vətəndaşı olan bir xanımla ailə qurmuşam. Bu evlilikdən 4 oğlumuz var. Hər biri də hərbi xidmətdə olublar.

Bütün bunlara baxmayaraq, uşaqların anasına hələ də vətəndaşlıq verilmir. Dəfələrlə müraciət etmişik, 1 illik, 5 illik qeydiyyat vəsiqəsi almışıq, amma vətəndaşlıq verilmir.

İmtahan etdilər, 1 sualı cavablandıra bilmədiyi üçün ona vətəndaşlıq verilmədi. 30 ildir Azərbaycanda yaşayan, ailə quran xanıma dövlətimiz vətəndaşlıq vermir.

İndi də yoldaşımın səhhətində ciddi problemlər var, sərhədi keçə bilmir. Bunun bir yolu, bir çıxışı varmı? Mənə bildirirlər ki, məhkəməyə müraciət et. Nəzərə alırıqlar ki, 30 ildir Azərbaycanda yaşayan qadın çarəsiz vəziyyətdə qalıb.

Mən Azərbaycan vətəndaşı olaraq, səlahiyyətli orqanlardan xahiş edirəm, 4 övladlı ananın vətəndaşlığı alınmasına kömək edin".

Jalə FAMILQIZI

Hurriyyet.az

Vətən sevdalılarına ehtiram



44 günlük haqq savaşımızda Lənkəran rayonundan 67 gənc Vətənin yaşaması naminə özlərini fəda etdilər. Rayon camaatı tarix yazıb əbədiyyət dünyasına qovuşan qəhrəman oğulları ilə qürur duyur, hər zaman onları ehtiramla xatırlayırlar. Mövlud günləri münasibətilə şəhidlər Baloğlan Əhədli və Mirxəyal Kərimzadənin yatdıqları müqəddəs torpaq rayon sakinləri tərəfindən ziyarət olundu, məzarlarına gül-çiçəkdən çələng hörüldü.



2002-ci il yanvarında Lənkəranın Gəgiran kəndində dünyaya göz açan Baloğlan Şakir oğlu Əhədli Vətən müharibəsi başlanan gündən yağı düşməne qarşı qəhrəmanlıqla vuruşub, neçə-neçə döyüşdən zəfərlə çıxıb.

Suqovuşan, Füzuli, Cəbrayıl və Şuşa istiqamətlərində gedən ölüm-dirim müharibə meydanında düşmənin heyli sayda canlı qüvvəsini və texnikasını məhv edib. 7 noyabr tarixində qəfil atılan artilleriya atəşi nəticəsində Vətən məhəbbətli ürəyi əbədi susdurulub. Doğma Gəgiran kəndinə torpağa tapşırılan şəhid B. Əhədli ölümündən sonra "İgidliyə görə" "Vətən uğrunda", Qubadlının, Füzulinin, Şuşanın azadlığına görə medalları ilə təltif edilib.

1999-cu ildə Lənkərandə təvəllüd tapan, ölümündən sonra "Hərbi xidmətə görə", "Vətən uğrunda", Füzulinin və Xocavəndin azadlığına görə medallara layiq görülən Mirxəyal Kərimzadə İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı əvvəl Gəncəyə, oradakı 3 günlük xüsusi təlimdən sonra isə Murovdağa göndərilib.

Füzuli əməliyyatında və Xocavənd rayonunun alınması uğrunda tarix bir qəhrəmanlıqla adını yaddaşlara yazıb. Son döyüşdə də düşməne sarsıdıcı zərbələr vurmaqla əbədiyyət adlı dünyasına qovuşub. 9 noyabr tarixində Lənkəran şəhərinin kiçik bazar qəbiristanlığında dəfn olunub.

Zəfər ORUCOĞLU,
Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü

"Hakim Samira Eyvazova saxtakarları qoruyur"

"Azəriqaz"ın keçmiş əməkdaşı müvafiq qurumlardan hakimnin fəaliyyətinin araşdırılmasını xahiş edir

"Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin keçmiş əməkdaşı Nağı Allahverdi Əli oğlu tərəfindən "Hürriyyət" in redaksiyasına növbəti şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi qəzetimiz vasitəsilə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi, general-polkovnik Əli Nağıyevə və Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin rəisi, general-polkovnik Orxan Soltanova müraciət edir. Onun məktubunu olduğu kimi dərc edirik:

"Hörmətli Cənablar! Sizdən xahiş edirəm ki, Xətai Rayon Məhkəməsinin hakimi Eyvazova Samirə Əli qızının fəaliyyətinin araşdırılması ilə bağlı göstəriş verəsiniz. Diqqətinizə çatdırıram ki, "Azəriqaz" İstehsalat Birliyi məni saxta əmrlə və qanunsuz olaraq Əmək Məcəlləsinin "79 C" maddəsilə işdən azad edib.

18 sentyabr 2023-cü il tarixində səhhətimlə bağlı problemlər yaşadığıma görə, əmək qabiliyyətim bərpa olunana qədər həkim məslə-



həti ilə müvəqqəti olaraq işdən uzaqlaşdım. "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin rəhbərliyi isə, bunu bəhanə edərək, məni haqsız yere işdən uzaqlaşdırdı.

Mən bu haqsızlıqla bağlı 17 oktyabr 2023-cü ildə Xətai Rayon Məhkəməsinə iddia ərizəsi təqdim etmişəm. İddiam 2(011) -7935/2023 nömrəsi ilə qeydiyyatda alınıb və hakim Eyvazova Samirə Əli qızının icraatına verilib. Hakim Əmək Məcəlləsinin 79-cu maddəsinin pozulmasına görə, verilən əmri dərhal ləğv edib və işimə bərpa olunmağımla bağlı qərar çıxarmalı olduğu halda, əks-pertizaya göndərməyimlə bağlı qərar verdi.

Hakimin saxta əmrlə bağlı çıxardığı qərar məni çox sarsıtdı. Bu məsələdən sonra onun barəsində internet vasitəsilə məlumat topladım. Bu zaman öyrəndim ki, Samirə Eyvazova həmçinin "Sabah qrupu"nda saat hesabı müəllimlik edir. Hansı ki, "Azəriqaz"ın Kadrlar İdarəsinin rəisi Xəqani Bəşirli də həmin qrupda müəllim kimi çalışır.

Ən maraqlı məqam isə odur ki, Eyvazova Samirə Əli qızı 2012-2016-cı illərdə Bakı Dövlət Universitetinin Beynəlxalq hüquq və Avropa hüququ kafedrasında müəllim, 2006-2012-ci ildə həmin universitetin Hüquq və Avropa hüququ kafedrasında baş laborant, həmin universitetin

Hüquq və Avropa hüququ kafedrasında saat hesabı müəllim, 2004-2006-cı ildə universitetin Ümumi hüquq və Xarici ölkələrin konstitusiyası kafedrasında baş laborant və Xarici ölkələrin konstitusiyası kafedrasında saat hesabı müəllimlik edir.

Hazırda AŞPA və bəzi xarici dövlətlər ölkəmizin bir çox uğurlarını həzm edə bilmədiklərindən, bizə qarşı çirkin əməllərlə məşquldurlar. Ölkəmizdə növbədənə-nar Prezident seçkilərinə bir neçə gün qaldığı bir vaxtda hakim Samirə Eyvazova saxtakarları qoruyur və onların qanunlarımıza olan hörmətsizliyinə göz yumur.

Mən bir vətəndaş olaraq çox arzu edərdim ki, belə adamları araşdırıb cəzalandırasınız. Ümid edirəm ki, belələri layiqli qiymətini alacaq.

Əvvəlcədən təşəkkürümü bildirirəm".

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

"Nəvəmi hansısa pullu adamın uşağının yerinə göndəriblər"

İmişli sakini 8 faiz görmə qabiliyyəti olan nəvəsinin hərbi xidmətə aparılmasından şikayətçidir



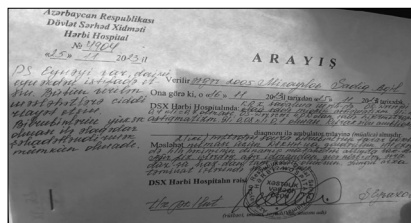
İmişli şəhəri, Məhəmməd Əsədov küçəsinin sakini Mikayilova Sədabə Allahyar qızı tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi iddia edir ki, nəvəsinin bir gözünün görmə qabiliyyəti 60 faiz, digər gözünün görmə qabiliyyəti 8 faiz olsa da, İmişli Komissarlığı tərəfindən hərbi xidmətə göndərilib:

"Yazaraq xahiş edirəm ki, müraciətimizi müvafiq orqanlara çatdırarsınız.

Çox çarəsiz vəziyyətdəyik. Belə ki, nəvəm artıq 10 aydır Xudatda əsgərlikdədir. Gözlərində ciddi problemləri var, görmə qabiliyyəti olduqca zəifdir.

2016-cı ildən Zərifə Əliyev adına xəstəxanada qeydiyyatdadır. İllərlə apardığımız müalicələrin heç bir köməliyi olmayıb. Xəstəxananın bizə verdiyi rəyi hərbi komissarlığa təqdim etsək də, qərəzli şəkildə uşağı əsgərliyə apardılar.

Maraqlanıb araşdırsalar, öyrənərlər ki, uşaq orda əsgərlik çəkmir, yəni gözü görmür deyə komandirləri ona tapşırıq



vermirlər.

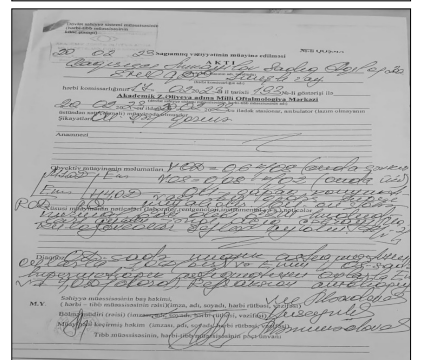
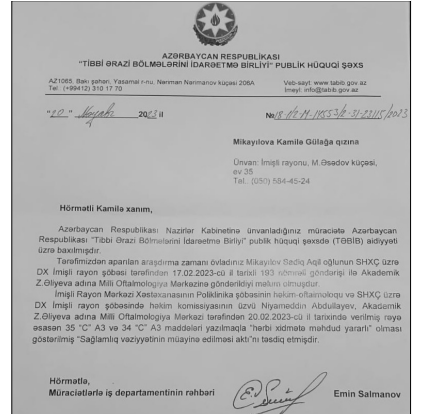
Mən onu deyə bilərəm ki, mənim nəvəmi hansısa pullu adamın uşağının yerinə göndəriblər. 10 aydır gözü görməyən uşaq hərbi xidmətdə saxlanılır və kimlərinə sağlamlıq uşaqları İmişli Komissarlığının əli ilə xəstə kimi göstərilir.

Bir daha qeyd edirik ki, uşaq hərbi hissədə əsgərlik çəkmir, yarasızdır. Bunun sübutu da edə bilərik. Sadəcə uşağı tərxis etmirlər ki, sayı düz olsun.

Hər yere müraciət etmişik, heç bir xeyri yoxdur. Uşaqda tək gözü ilə bağlı yox, ümumiyyətlə səhhətində çox ciddi problemləri var, sarılıq, "Hepatit A" və s. xəstəliklər keçirib. İstəyimiz haqq-ədalətin öz yerini tapmasıdır".

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Mövzunu araşdıracağıq. Qarşı tərəfin mövqeyini də dərc etməyə hazırıq.



Başlıq oxucunu təəccübləndirməsin, düşünməsin ki, söhbət ömrün payızından gedir. Hərçənd, buna işarələrin olması təbiidir, söhbət ağacların budaqlarında saralmış yarpaqlardan, hələ dərilməmiş meyvələrdən, əsən soyuq küləklərdən... gedirsə. Hələ tələbə ikən Pedaqoji Universitetdən yataqxanaya gələrkən yolumu Xəzər sahilindən salır, bulvara baş çəkir skamyaların birində oturdum. Çalışdım müəllimlərimin mülahizələrini unudum, fikrimə toxtaqlıq verim. Yuxusu çəkilmiş qağayılar tankerlərə tərəf uçuşur, dalğalara baş vurur, oynayan xırda balıqları dimdiklərində sudan çıxarırdılar. Təqaüdcülər çiyinlərində yellənən qamış qarmaqları yoxlayır və gülümsünürdülər. Süpürgəçi qadınlar - xanımılığı itirmişlər qayğılı görünürdülər.

Yanım boşdu. Bir xanım sakitcə oturdu, qalın dodaqlarının nəmini sildi, sinəsindən üzəşəgi səpələnən saçlarına eyhamca əl gəzdirdi, ağ barmaqlarına da eyni "qayğı" göstərdi. O, elə bil darıxdı və yerindən qalxıb uzaqlaşdı. Mən qərubsədim. Özümdən soruşdum: "Nə üçün? Mən ki, o qadını tanımadım, kəlmə də kəsmədim!" Üç gün həmin skamyada oturdum, elə bilirdim o qadın mütləq gələcəkdir. Onunla söhbət edəcəyəm. Bu inamı mənə təlqin edən yaşım idimi?

- 0 -

Universiteti bitirib şəhərdə saxladılar, münasib kafedrada laborant kimi fəaliyyətə başladım, içimdə qaynayan yazı - pozu işimi davam etdirdim, hekayələr qələmə aldım və ilk romanımın ayrıca kitab halında nəşrinə nail oldum: "Kişi, payız gəlir" adlandırdım və bəxtimdən əsər uğur qazandı. Görüşlərə, müzakirələrə dəvətlər aldım. Təriflər, təqdirlərlə yanaşı iradlarla da qarşılandım, qadın obrazlarını bəzi oxucuların xoşuna gəlməmişdi: - Nə səbəbdən qadınların zövqüylə Kişi obrazı yaratmaqdan qaçırsız. Romançılar belə düşünməzlər. Oxumuşam, münasibətlərdə kişi ehtirasının fəlsəfəsini. - Susdu, az sonra fikrini tamamladı. - Təbii ki, bədii əsər elmi ola bilməz. - Oxucu ayılmış kimi başını silkələdi, soluxmuş budağın son yarpağı kimi. Köksünü ötürüb üzgün səslə dedi. Mən istər - istəməz onun bəsiyyət gözlərinə baxdım: - Romanda oxumuşam: "Mən sənə ilə tanış olmağım peşiman deyiləm, on ildir bir yerdəyik. - Sənubər oturduğu kreslodan qalxdı. Pəncərə layları açıqdı, içəri saf hava axırdı. Kişinin nəfəsindən yayılan papiros qoxusu çəkilməmişdi. Üstəlik birini də yandırmağa hazırı.



Kişi, payız gəlir...

(“Ədəbi tərcümeyi - halım” silsiləsindən)

- Mən hələ də sənə yatağına nə üçün meyl elədiyimin səbəbini aydınlaşdırmaqda çətinlik çəkirəm. Nə üçün? Yazıçı olaraq bunun fəlsəfəsini bilirəm, amma. - Sənubər Oyundaşından kəməstəliklə xəbər aldı. - Anlayıram. - Astadan pıçıldadı. - Siz kişilər yorulanda qadının suallarına könülsüz cavab verirsiniz...”

Diqqətimi divardan asılmış “Naməlum qadın” portreti özünə çəkdi. Yağlı boya ilə çəkilmiş bu sənət əsərinə sövqü - təbii Sənubərin nəzərləri ilişmişdi. O gecə fərqi nə varmamışdı. Kişinin çarpayısına qasırğa kimi atılmışdı. Onun yersiz öpüşlərindən utanırdı, bu, lazım idimi? Bəs oyun nə üçün oynanılır? Sənubər sualından dərhal ayıldı, harada olduğunu anladı. Və oturdu, xəyalını bərpa elədi: “Kişi qadının coşğunluğundan yanan üzünə dağılmış saçlarını sıgalladı və pıçıldadı: - Kişi ehtirasında ləyaqət də olmalıdır. Ləyaqət hissi olanda qadını anlamaq mümkündür. Qadını başa düşmək məharəti hər Oyundaşda axtarmaq əbəsdir. Kişini yolundan azdıran pozğun təbəssümlü qadınlardır”. Bu sətirləri romanda oxumuşdum. Sənubərin canında hələ soyumamışdı. Vücudu əsdi, ayaqlarının ucunacan üşüdü, əynində can köynəyinin olduğunu elə bil indicə gördü. Dodaqları səyirdi, sədəf dişlərlə alt dodağını sıxdı. Ərinin qolları çarpayıdan döşəməyə salınmışdı. Gözlərində ehtiras alovu sönmüşdü. Sənubər çarpayıya sıxıldı, ərinin sinəsində qabarmış tüklerini xışmaladı, qoxuladı. Barmaqları arasında tüstülənən papirosun iyi burnunu qıcıqlandırdı. Sarsılmış ehtirası cavabsız qalmışdı, dodaqlarını elə sıxdı, hər iki təbəqəsi birləşdi, ensiz zolaq şəklinə düşdü. Ehtirasından gözləri yaşardı. Sənubərin üzündə çapalayan həyəcanı daha da gərildi, bədənini bürüyən bu hissədən

uzaqlaşmağa çalışdı. Ərinə qısılmaq istəyirdi, o isə gözlərini qapamışdı, cansız təsiri oyadırdı. Sönmüş papirosunu külqabıya basdı. Ərinin arvadına qalib gəlmək həvəsi sönmüşdü. Sənubərin qalın dodaqları bir anda kobudlaşdı, üzü əsdi, barmaqlarının ucu gizildədi: - Özünü ruhi xəstə kimi aparırsan, - dedi. - Səsi boğazında qaynadı. Bu artıq sönməkdə olan ehtirasın əlamətiydi. O, içində qəzəblənmişdi. Ərinə baxdı və ani ilk görüşünü xatırladı: “Diriykən ölümə qarşılaşırsın, onun üçün qadın ehtirasını söndürmək əbəsmiş. Ölüm dam-

Diqqətimi divardan asılmış “Naməlum qadın” portreti özünə çəkdi. Yağlı boya ilə çəkilmiş bu sənət əsərinə sövqü - təbii Sənubərin nəzərləri ilişmişdi. O gecə fərqi nə varmamışdı. Kişinin çarpayısına qasırğa kimi atılmışdı. Onun yersiz öpüşlərindən utanırdı, bu, lazım idimi? Bəs oyun nə üçün oynanılır? Sənubər sualından dərhal ayıldı, harada olduğunu anladı. Və oturdu, xəyalını bərpa elədi: “Kişi qadının coşğunluğundan yanan üzünə dağılmış saçlarını sıgalladı və pıçıldadı: - Kişi ehtirasında ləyaqət də olmalıdır. Ləyaqət hissi olanda qadını anlamaq mümkündür...”

ğasına basılmışdır. Ölüm - sönmüş ehtiras onun vücudunda dolaşır. Özünü solmuş güllərin atıldığı zibil qutusunda hiss edir. Bu o güllərdir qadın ehtirasından bitmişdir, hələ ətrindən məhrum olmayıb. Duyğunun təsirindən titrədi, bədəninin hissiyyəti sönməkdə idi. Sənubərin sifətində həris qızlara məxsus cizgilər əmələ gəlmişdi, dəridən köks ötürdü. Gülüş hala düşəcəyindən qorxdı. Ərinin bu vəziyyətindən şaşırılmışdı. Ehtirasının xəyali kabusları bədənini tərk etməkdə idi. O, ayaqlarını açıq qoymuşdu, qoşalaşdırdı, çarpayından düşdü, ayaqları xalçanın qırıqlarına toxundu. Bədəni keyilmişdi, dodaqları qurumuşdu, pırlaşmış saçlarını öykələdi. Göyümtülə çalan damarları şişkinləşmişdi. Əri geyinmişdi...

tordan Günəşin şəfəqləri süzülür, yaşıl çəmənliliyi işıqlandırır. Can köynəyinin altında əl toxunmamış döşləri irəli dartılmışdı. Hərtərəfli düşünmək, ölçüb - biçmək ehtiyacını gizlətmirdi: “Bu qərribə kişidir, ləyaqət hissini ehtirasından üstün tutur. Gözlərində gizlənmiş qığılcımlar sönməmişdir, çünki hələ cavandır. Alnını ovuşdurdu. Dilinə gətirdiyi sözlərə diqqətli olmuşdu və bu həssaslıq onu ərindən aralanmaqla nəticələnmişdi, gözlərində alışıq qığılcımlar sönməmişdi. Keçmiş ərinin süstlüyü hövsələsini daraltmışdı. Qəlbində keçmiş sevgi məhəbbətin yeri boş qalmışdı və “tayı” axtarmaq həvəsinə salınmışdı. Qadın fantaziyası isə kişi ehtirasına can atırdı: axı, qəşəng üzünə, ahəngdar bədənə, çılgın

ehtirasına hansı kişisə sahib çıxmalıdır. Kərəmetli kişi ideali soragında idi. Axır ki, dodaqlarını sıxdı, soyuq təbəssümlə son sözünü deyib yüngülləşdi...

Obrazımın bu məqamlarında xəyalımdan qopdum, belə ovqatımda ağılim xəyalıma udurur, bir də təsəvvürümdə yaratdığım bu qadın axtarışında davam edir. Oxucum nəhayət dilləndi:

- Mən qərribə kişi obrazına rast gələndə darıxıram. Sənə yaratdığın o kişi duyduğum ki, qadınlara laqəyd deyil. - Gülümsədi, qəşəng üzü səyirdi, qırıqları oyandı, qaşlarının altında zərif ləkələr yaratdı. Əllərini sinəsində qoşalaşdırdı, mehin qovduğu saçlar üzünə kölgə saldı. - Bu saçlar da qadınlar üçün qayğıdır, - astadan özünə gileyləndi.

Sözlərinə müdaxilə elədim:



Allahverdi Eminov

- Təvəzökarlıq eləməyin, - deyib, səmada qida üstündə dava edən cüt qağayıya baxdım. Küçə lampalarının yanından keçən xəttə qonmuş başqa cüt qağayı bir-birinə baxır, öz “dillərində” nəse pıçıldadır, bəlkə də görüş verirdilər. Bu quşlara qibət etməmək qeyri - mümkündür. İçimdə sadələşən hey-rət doğuldu:

- Saç qadının düşməni də olur, bu mənada haqlısan. Canından bezənər saçlarından özlərini asırlar.

Mən obrazlarıma “məcrasından” ayrılmamışam. Qərara gəldim ki, həmsöhbətim - qəhrəmanım maraqlı xarakterə malikdir, çoxdan onu axtarıram, halbuki yazacağım əsərdə kişilərin məhəbbət əyləncələrinə laqeydlilik göstərməyən, intim macərə həvəsində olan obrazı yaratmalıyam. Budur, sahilə skamyada oturmamışam, bəlkə də cəfəng görünən əhvalatları xatırlayıram, kəsik - kəsik ordan - burdan danışaram. Ancaq qadının üreyi doludur, keçmiş gözəgəlimli imiş. İndi də kişiləri “yuvasından” qova bilər. Onda bədən ahəngi var, kifayətdir ehtirasla yaxınlıq edəsən. Qadın ünsiyyətcildir, həm də fəndgirdir o mənada: başına gələnlərlə, kişilərlə yaxınlığı, romantizmi özü yaşayıbdır. İndi başqa-başqa romanların obrazlarından danışır. Kişi xasiyyətinə məxsus cizgilər lazımdır mənə. Həmsöhbət də pis olmazdı. Budur, belə qadınla üzbəüz söhbət edirəm, maraqlı məqama çatmışıq. Deyəsən axtardığım obrazın bəzi cizgiləri yaddaşıma hopur.

(Ardı var)

Qapıcıq zirvəsinin (3916 m) Qazan-göl (3829 m) ətrafındakı Tüklü meşənin cənub-qərb hissəsi Naxçıvan mahalının Culfa nəhiyyəsi ərazisinə keçir (Boyəhməd, Lələtağ, Teyvaz kəndlərinə tərəf) və sıx, qalın meşə ağacları (palıd, vələs, cökə, gəmrəşov, ayıgilası..) ilə örtülüdür. Qazan-gölündən şərqə 2-3 km aralı ucalan Gülmüşyurd dağının (3341 m) quzey hissəsindən Gıgı çayı axır, həndəvəri Acıbac və Əbəddərə yaylaqlarıdır, Ağ qaya, Yiyəli qayası və dərəsi boyunca uzanır...

Zəngəzur təbii-coğrafi vilayətinin Oxçuçay və Gıgıçay hövzəsini tutan "Gıgı dərəsi" landşaft-relyef parçalanması/paylanması Qapan və Gorus şəhərlərindən uzanır, Xustup dağına (3210 m) birləşir, hündür dağ zirvələrini, yaylaq çəmənliklərini, silsilə yaylaları, dərin dağarası çökəklikləri, xırda çay və bulaq yataqlarını, bütöv və tala-tala meşə qurşağını...əhatə etməklə əski yaşayış məntəqələrinin yanyılmasını şərtləndirir.

Gıgı çayının mənbəsinə yaxın kəndlər Acıbac və Keypeşin kəndləridir. Acıbac kəndinin quzey hissəsi, Qazangölə yaxını-"Əriməz yaylağı"nın qar örtüyü il boyu "ağ duvağ" kimi torpağa sərilir qalır...

Gümüşlü yurd dağının cənubundan Gərd çayı başlayır, gölün və ətəyindən axan bulaqların suyundan əmələ gəlib, Çiçəkli dağının (2773 m) meşə ilə örtülü ətəyindən, Gərd kəndindən keçir, Çaykənd və Həqəti kəndləri yaxınlığında Gıgı çayına qovuşur. Çaykənd kəndi yaxınlığında, Həqəti kəndinin qarşı baxarlığında kiçik Kurut çayı da Gıgı çayına soldan qovuşur. Gərd kəndindən 1,5-2 km yuxarıda qalın meşə ilə örtülü Ağdaş dağı (2274 m) göz oxşayır.

Gıgı kəndi Həqəti kəndindən 2 km şərqdə yerləşir, çay kəndin ortasından axır, bu yerdə Gilətağ çayı da ona soldan birləşir. Çiçəkli yaylağı Həqəti kəndinin üst tərəflərini tutur. Bu yaylağın güneyində, meşəliyin üstündəki Qurdqalası yaylağının ətəklərindən süzülən bulaq suları birləşərək Gıgı kəndində eyni adlı çaya sağdan qovuşur, kəndi ilahi sərinliyə bürüyür. Çiçəkli yaylağı Çiçəkli dağı (2773,5 m) hüdudlarını əhatə edir və Pir Həmzə dağına (2933 m) qədər uzanır, Pir Həmzə aşırımından (2795 m) keçməklə Sarıyurd (2356 m), Qırqlar (2482 m), Təndirli...yaylaqlarına keçmək olur. Bu yaylaqların cənub ətəkləri Oxçuçayına baxab hissələrdir.

Haşiyə. "Gıgı" orotoponimi qədim Oğuz-Qayı tayfalarının

"Zəngəzur təbiəti" silsiləsindən...



Baharlı, Gıgı, Qarabaş, Gilətağ... kəndlərinin yer-yurd ocaqları, əkin-örüş yerləri

dilində "əraziyə yığılan, toplanan" mənasındadır Ankara şəhəri yaxınlığında Gıgı kəndi var. Əski minilliklərdə Qıpçaq/Sak/Oğuz tayfalarının yurdlarında, binə-oba yerlərində Osmanlı Türkiyəsinin, Cənubi Azərbaycanın Kəbirli mahalının və Qarabağın tərəkmə elatının cəm olduğu Gıgı kəndinin 400 ilə qədər yaşı var, "Gıgı dərəsi"ndə 15 kənd (Qazangöldən Zeyvə kəndinədək) birləşir. Tarixi-maddi irsinə aid 7-8 qədim insan yaşayış məskənləri/mağaraları (uzunluğu 800-1500 m) olmaqla yanaşı, həm də qızıl və mis-molibden yataqları da ("Sarı dərə" hövzəsi) mövcuddur...

Oxçuçayının sağ sahilində, meşə ətəklərində yerləşən Buğacıq, Müsəlləm kəndlərinin təbiəti, mənzərəsi xüsusilə baxımlı və təbii gözəlliyi ilə seçilir, bu çay Zeyvə kəndi yaxınlığında Gıgı çayı ilə qovuşur və Oxçuçay adı ilə Araz çayına Zəngilan rayonu (Şərqi Zəngəzur bölgəsində) ərazisində soldan qovuşur...

Gıgı kəndindən şərqə doğru çay boyunca yataq sahillərində ardıcıl olaraq aralarında 4-5 km məsafə olan Pürülü, Baharlı, Qovşud, Zeyvə kəndləri yerləşir.

Qədim Baharlılar tayfasının yurdu-ocağı, tərəkmə binəsi olan Baharlı kəndinin quzeyində, 6-7 km aralıda Qaraçayının bir hissəsi Gilətağ kəndinin üstünə düşür, Gəzbeli dağınadək (2717 m) olan Dəvəboynu, Ağılı yurd, Şeyxdüşən, Məmə,

Qədim Baharlılar tayfasının yurdu-ocağı, tərəkmə binəsi olan Baharlı kəndinin quzeyində, 6-7 km aralıda Qaraçayının bir hissəsi Gilətağ kəndinin üstünə düşür, Gəzbeli dağınadək (2717 m) olan Dəvəboynu, Ağılı yurd, Şeyxdüşən, Məmə, Boynukər, Qazıyan...yaylaqlarının otu-əncəri, gülü-çiçəyi min dona bürünür yaz-yay aylarında, hətta binələrdə/alaçılarda total otunu yerə sərib üstündə yatar-dılar, gəvəni isə ocaqda yandırardılar, siğırquyruğu, pərəndaz çiçəyi ilə dəmlənən çayı ətri bihuşedici idi (bu otlara İsmayılı rayonu, Buynuz kəndinin üstündəki Qalacıq dağının ətəyində də rast gəlinir)...

Boynukər, Qazıyan...yaylaqlarının otu-əncəri, gülü-çiçəyi min dona bürünür yaz-yay aylarında, hətta binələrdə/alaçılarda total otunu yerə sərib üstündə yatar-dılar, gəvəni isə ocaqda yandırardılar, siğırquyruğu, pərəndaz çiçəyi ilə dəmlənən çayı ətri bihuşedici idi (bu otlara İsmayılı rayonu, Buynuz kəndinin üstündəki Qalacıq dağının ətəyində də rast gəlinir)...

Qaraçayının Baharlı kəndi səmtində isə Qanqallı, Qırqlar, Baş Novruz yurdu, Orta Novruz yurdu, Aşağı Novruz yurdu...salınmışdır, hər yurdlarda bir kəndin tərəkmə elatı yerləşirdi. Dağların, zirvələrin, "xalı cədsəməli" yaylaqların duman tutan ucalığından axan dumduzu "göz yaşları"/bulaq suyu-Yal çeşmə Yuxarı Pürülü kəndindən keçib tökülür Gıgı çayına.

Şərqi Zəngəzurun Zəngilan və Qubadlı nəhiyələrinin kənd camaatı da (Böyük Ağalı kəndi "Ağalı dərəsi"nə, Məhrizli kəndi Dulan yurduna...) yaylaqlara sürülərini gətirirdi. Qeyd etmək lazımdır ki, Baharlı kəndinin ən

qədim tayfalarından biri də Dulanlar olub, onlardan Osmanlı Türkiyəsinə köçənləri də var... Baharlı kəndinin Zürrü dərəsini adlayıb Piryalına keçmək, oradan isə Qarabaş dərəsinə enmək olur. Bu dərə eyni adlı kəndin yurd-yuva ocaqları olub, 1935-1936-cı illərdə. Həmin illərdə 50-60 ev tutumu olan əhali Baharlı kəndinə köçürülməklə Qarabaş kəndi yer üzündən yox oldu...

Eyni acı tarixi-coğrafi və həyat taleyini Səncərağıl kəndi (15-20 ev) də yaşayıb, "Kurud dərəsi"ndə (Kurud kəndinin 2,5 km-də) XV-XVI əsrlərdə salınan bu kənd 1934-1935-ci illərdə yox edilmiş, əhalisi Kurud kəndində zorla yerləşdirilmişdir.

"Gıgı dərəsi" boyunca sıralanan və paylanan kəndlər (Pürülü, Baharlı, Daşbaşı, Gərd, Həkəti, Mahmudlu, Keypeşin, Pəyhan, Kurud, Kirs, Acıbac...) "Gıgı" təsərrüfatı adı altında birləşərək 1200 nəfərin çalışdığı bərkətlili Ətlik-Südlük birliyinə çevrilmiş, ixtiyarında 1965-ci ildə 25 min baş xırdabuynuzlu davar, 2

min baş mal-qara olmuşdur.

Gıgı və Mahmudlu kəndləri arasında süd-əmtə fermaları (6 tövlə, eni 15-20 m, uzunluğu 100 m) salınmışdır, sağmal inəklər saxlanılırdı, Ləkətağ (2673 m), Bəyəhmədli (2486 m) və Göydağ (2720 m) yaylaqlarının örüş-otlaq yerləri təbii yem bazası idi, Gürcüstanda hər inəkdən il ərzində 900 litr süd sağıldığı halda, burada bu rəqəm 1200 litrə çatırdı, 100 l süddən 3,7 kq yağ almaq olurdu.

Gündə 2 dəfə (səhər və axşam) tədarük edilən məhsul Qapan şəhərinə təhvil verilir.

Əkin yerlərində kartof, kələm yetişdirilirdi, alma bağları bol məhsul verirdi.

1950-ci illərin sonunadək Baharlı, Pürülü, Gərd, Gıgı, Pəyhan, Acıbac kolxoz kimi fəaliyyət göstərən (1500 baş qoyun, 700 baş mal-qara saxlanılıb), əkinləri ("Oyuqlar", "Çalxabı", "Ulu zəmi", "Yaqub yeri", "Qışlaq çeşməsinin üstü", "Dar bərə", "Novruz yurdu"...) xışla şumlanıb, oraqla biçilib...

Qazangölə yaxın "Qara yataq" yaylağı, Motal qayanın ətrafında "Çırağı yanan", "Buzovluq"... kövşən-biçənək yerlərinin otu-əncəri əskik olmaz, gülü-çiçəyi solmaz, bərkətlili azalmazdı...

"Gıgı dərəsi"nin qabaqcıl təsərrüfat rəhbərlərindən Mustafa Mirzə oğlunun (1898-1941), Məmmədqulu Cəfər oğlunun (1888-1976), Balakışi Dərgah oğlu Mustafayevin (1905-1983), Mirzə Mustafa oğlu Mirzəyevin (1926-1976), Cavanşir Xudaverdi oğlu Əfəndiyevin (1922-1996), Sərdar Allahverdi oğlu Qarayevin (1929-2021)...adları indi də böyük hörmətlə anılır, çünki onlar Bütöv Azərbaycanımızın Zəngəzur bölgəsində bacarıqlı idarəetmə sistemi yaratmaqla yanaşı, həm də bu yerlərdə sonradan kök salmış dinsiz hay kilsəsinə və quldur hay-daşnak ünsürlərinə qarşı bütün sahələrdə mərdliklə sinə gərmişlər...

Qismət YUNUSOĞLU
Bakı Dövlət Universiteti-nin müəllimi

P.S. Dinsiz hay kilsəsi Acıbac kəndini-"Adjabad", Yuxarı Pürülü kəndini-"Verin Qeqavank", Həqəti kəndini-"Voçetis", Peyhan kəndini-"Nor Ast-xaberd", Oxçuçay çayını-"Voxçı", Gıgı çayını-"Qeti"...adlandırır.

(Yazının hazırlanmasında həm də Qapan nəhiyyəsi, Baharlı kənd sakini Heydər İsmixan oğlu Dünayamaliyevin (1939) məlumatlarından istifadə edilib).

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Hə, qayıdım prezidentə. Prezident kimdi? O da bizlərdən birisi. Neçə nəfər prezidentiyyə can atdı, mən də həmçinin. Sadəcə onun arxası möhkəm oldu, həmin anda. Nəticədə onun seçildiyi elan olundu, guya qutudan çıxan səşcoxluğuyla. Prezidenti məsələyə qoşmadan problemi həll elədim. Sümü-yə dönüb boğazıma keçmiş professorun laboratoriyasının tədqiqat mövzusu institutumuzun tədqiqat sa-həsiylə uyğun olmadığından bağlanmalıydı. Elmi şurada məsələni belə qoydum, üzvlərin hər birinə tapşırımı verdim. Şura üzvləri səs verdilər, professor atıldı çölə. Prezident də təmiz qaldı, ona problem yaranmadı. Sonra neylədim? Belə dəyərli mövzudan imtina etmək olarmı? Mövzunun adı dəyişdirilərək mənim laboratoriyamın işlərinə qatıldı. Bu işi işləyən bir neçə aparıcı işçi də. Elmi şuranın qərarı ilə, yeni səsvermə yoluyla, direktorun əmrilə yox. Sabah kiməsə məni təqsirləndirə bilməsin. Hə, dostumun ağılına gələdimi çoxgedişli belə əməliyyat? İndi o elə, mənə belə ...

O gözlərini yüngülcə ovuşdurub pıçıldadı:

- Burasını da deyim, institutumuzun sənədlərində qanunsuzluqla bağlı birçə dəne də qeyd tapılmaz. Fikirlərimə, təkliflərimə etiraz, tədbirlərimin əleyhinə aid iradlara, tənqidlərə rast gəlmək mümkün deyil. Qoymaram beləsi sənədə düşsün.

Öz bacarığını dostununkuyla müqayisə etməkdən ləzzət alaraq o, elədiklərini həvəslə xatırlayırdı. Lakin Xiyabanla bağlı vəziyyət onun halını korlayırdı. Bu məsələnin həlli əvvəlkilərə oxşamırdı. Nə dərəcədə çətin idi, zamansa məhdud. Elədiklərini xatırlamaqsa, öz bacarığını dostununku ilə müqayisə etməksə ləzzət verirdi.

Ona ləzzət verən xəyali məqam da vardı. Xəyali olsa belə hərdən xatırlamağı xoşlayırdı. İndi də yadına düşdü. Hayıf deyil bizdəki qaydalar? Yol tapırsan, direktor təyin edilirsən. Yuxarının dediklərini canla-başla yerinə yetirirsən. Oradakı nə deyir ki? Fəlakətə alimlik diplomu almaqda kömək elə. Biri-sinin maaşını artır. Başqasını xaricə ezamiyyətə göndər. Bir də ki, bayramlarda oradakını təbrik etməyi unutmayasan gərəkdir. Təbrik isə dil pələvanlığıyla olmamalıdır. Qurtardı, getdi. İntitut de-yure dövlətinki olsa da de-fakto səninki olur. Bunların arxasında istədiyini elə, əminliklə. İsayırsən savadlı işçini lap rədd elə institutundan. Bu çətin deyil. Xəbər çatdır, özü rədd olacaq, arxandan xəbərdardısa. Könüllü istə-məsə rədd eləməyin yolları çoxdu. Sonra da institut direktorlarına çatdır ki, sözə baxan deyil, yekəbaşdı. Bu bəs eləyər. Heç bir direktor onu öz institutuna işə götürməz. Şikayət yuxarıya yazılsa belə, xeyri yox-du. Sənə gözün üstə qaşın var deyilməyəcək. Hərdən xəyalımdan keçir ki, kaş Eynşteyn mənim institutumda işləyirdi. Geniş mənada yənaşanda tədqiqat sahələrimiz yaxındı. O çalışdığı sahədə fəlsəfə doktoru idi, mənə elmlər doktoruyam. Keçirəcəkdik şöbəmə. O mənə işləyəcəkdi böyük elmi işçi, mənə olacaqdım onun şöbə müdürü və direktoru. Onun yazdığı elmi əsərlərə müəllifləri mən təyin edəcəkdik. Özüm



ƏDALƏT AXTARISI

başda yazılacaqdım. Nobel mükafatı laureatlığını ikimiz alacağım. Şəhərimizə qayıdanda jurnalistlər cumacaqdı mənim üstümə. Sual verəcəkdilər ki, cənab akademik, siz bu elmi işin rəhbəri kimi, Nobel mükafatı laureatı kimi görülmüş nəhəng iş haqda həqiqəti söyləməli olsaydınız işin

Dostuma anlatdım ki, həyat adama birçə dəfə verilir. Gözəllərin ətri isə ömrü uzadır. İnstitutundakı gözəllərə bax.

Baxdı. Birçə dəfə. Az qala biabırçılıqla bitəcəkdı. Onun adının batmamasına kömək elədim. Əslinə qalsa ona görə yox, özümə görə. Akademik, direktor ola-

İndiki şəraitdən faydalanmaq imkanını əldən buraxmaq olmaz. Yalnız axmaqlar imkandan faydalanmırlar. Yəqin ki, həmişə belə qalmaqacaq. Nə vaxtsa hər kəs yalnız öz istedadı, əməyi hesabına elmdə nə dərəcədə uğur qazanacaqsansa, buna münasib ölçüdə alim imici olacaq.

Zaman gözləmədi. Başında yeni fikirlər dolaşdı. Hansının üstündə dayanıb bilmədi. Onlar fikiri pis deyildi, realıqdansa uzaq idi. Dostuna öyrətdiklərindən daha nələrsə xatırladı. Zamanı gəldikcə, yeri düşdükcə yaranmış vəziyyətdə nə etdiyimi deyirdim, xırdalayırdım. İnstitutumuzdan kimsənin akademik seçilməsinin qarısını almışam. Dövlət mükafatına, orden, medala təqdim etməmişəm. Bəs necə? Siyahını məndən istəyiblər. Mənə siyahıya salmamışam. Siyahı istəyənlər özləri maraqlansaydılar, sözsüz ki, siyahı ayrı cür olardı. Nə yaxşı ki, məndən istəyiblər. Mənimlə maraqlarıma uyğun deyil kimsənin mənim səviyyədə görənəməsi. Əslində məndən qat-qat yuxarı səviyyədə olsa belə. Beləsinə özümə heç elmi işlər üzrə müavin belə təyin eləməyəm. Təyin eləmişəm sözümdən çıxmayı, arxasızı.

Onun yuxusu qaçmışdı. Xadimə əynəyini sildi, kitabı əlinə verdi. O özü haqqında yazdığı iki cildlik kitabın birincisini vərəqlədi. Oxumağa hövsələsi çatmadı. Şəkillərə baxdı. Hər şey necə də gözəldi. Elmi fəaliyyətdən, həyatından çəkilmiş sənədlə filmə xadimənin köməyiylə videoda tamaşa elədi. Yük-sək səviyyədə. Əla. Pıçıldadı:

- Mən dostumdan qat-qat yüksəynə layiqəm. Camaat düşündür ki, akademik seçilən, laureat adı alan elmlisidi, direktor təyin edilənsə ən bacarıqlısı. Onlardan birisi Fəxri xiyabanda uyusa, digəri ha-radasa ... bəs nə düşünəcək? Aydın deyilmi?

Deməli, birisi daha elmi, bacarıqlı imiş.

Qızı asta addımlarla gəldi:
- Yaxşısanmı, ata?
- Hə. Sənə sözüm var. Tapşırıqım olacaq, onları eləməlisən.
- Eşidirəm.
Demədi:
- Sonra.

Qızı otaqdan çıxanda ona deməyə hazırlaşdığını içində təkrarladı. Məqsədi demək istədiyini cəllə-maq idi. Böyük alim kimdi? Çoxlu əsərləri olsun, böyük vəzifələr tutsun. Beş yüzə qədər hər cür əsərdə adım yazılıb. Patentdə, məqalədə, monoqrafiyada, tezisdə, dərslikdə. Adım yazılıbsa, deməli, bu qədər əsərim var. İdeyalar kimə məxsus olub, kim düşünüb, təcrübələri kim aparıb, onları kim yazıb? Bunların dəxli yoxdu. Əsas budu ki, əsərlərdə yazılan. Bizdə belədi. Bizdəki fəxri adları, laureatlığı, yüksək orden-medalları almışam. Elm sarıdan yuxarı vəzifələrin əksəriyyətini tutmuşam. Hə, mən layi-

qəm. Mə-nə heykəl - büst, bağ - bağça, küçə - prospekt düşür. Çox şey düşür. Mən bacardıqlarımı elədim. Bunları eləməksə sizin üzərinizə düşür.

Şəhər açılmışdı. Ondan çağırış zəngi gəlirdi. Xadimə onun yataq otağına daxil oldu. O arxası üstə uzanmışdı. Xoruldamırdı. Qızına dedi. Birlikdə baxdılar. O nəfəs almırdı. Qızı əlini atasının alınına qoydu. Cəld üstündən adyalı götürdü. Gecə köynəyinin yaxasını açdı. Əlini atasının sinəsinə qoydu. Ürəyi döyünmürdü. Bədəni hərəkətini itirmişdi.

Qızı tumbanın üstündəki yazılı kağızı oxudu. Atasının əyri-üyrü xətti ilə yazılanlar qızına ünvanlanmışdı. Təcili Akademiya prezidentinin mobil telefonuna zəng edərək Fəxri Xiyabandakı boş yerdə - dostunun yanında onun dəfinə nail olsun. Qəbirüstü daşını vəsiyyət etdiyi kimi düzəldirsən. Yaşadığı evə bəlyəfli xatirə lövhəsi vurdursun. Küçənin başlanğıcındakı bağçanı təmir elətdirsən. Orada heykəlini, heç olmazsa büstünü qoydursun. Küçə milli qəhrəmanın adını daşısa da yuxarılarda kimsəsi yoxdu, özü dünyasını dəyişib, ailəsi bu küçədən köçüb. Küçənin adı dəyişdirilsin, onun adı verilsin. Ədalət olsun, dostu ilə müqayisədə. Vəsiyyətini həyata keçirməkdən ötrü yuxarılardakı doğmaların, yaxınların hamısını səfərbər etsin, nəse əsirgəməsin.

Qızı kağızı qatlayıb xalata çibinə qoydu. Mobil telefonda Akademiya prezidentinin nömrəsini yığanda yaşarmış gözünün qırağıyla atasının yumşaq şepiyinin bir tayını səfin qarşısında gördü. Daha da kövrəldi. Prezidentin səsinə eşidəcək özünü topladı.

- Alo, salam,- deyərək atasının keçindiyini və vəsiyyətini prezidentə çatdırmağa tələsdi.

Rəsul RƏXŞANLI